

EDITORIAL

L'urbanisme amenaça el futur de Moià

El desig de LA TOSCA era fer un balanç de les festes de Nadal —amb la consolidació d'uns Pastorets de gran qualitat amb música de cambra— o avançar les inversions i projectes que l'Ajuntament de Moià ha endegat, com la depuradora, l'eixamplament de voreres o la remodelació del carrer de Sant Pere, i mostrar bons auguris en la gestió municipal d'aquest 2020.

L'any, però, es presenta amb amenaces i riscos que podrien llastar, ben aviat i per a molt temps, la recuperació de Moià. El rerefons de tot plegat té a veure amb els dèficits urbanístics, que són estructurals en el municipi i que no s'han pogut abordar els darrers anys. Recordem que el grup municipal de l'antiga Convergència ja havia deixat un Pla d'Ordenació Urbana Municipal embastat, havien dit, i que en tots aquests anys no ha estat possible aprovar-ne un de nou. És cert que, per a fer front al deute, l'ajuntament no ha pogut disposar dels recursos que l'aprovació i desenvolupament d'un nou planejament requeririen, però la situació ha abocat Moià en un vesper de conseqüències imprevisibles.

Una novetat del passat desembre ha fet precipitar algunes coses. A mitjans de novembre es va incorporar a l'ajuntament un secretari titular, amb plaça fixa a Moià. A més d'una destacadíssima posició en la seva promoció com a secretari, era una persona amb experiència política. I diem «era» perquè en la darrera Comis-

sió Informativa del mes de desembre va presentar la renúncia. Ha estat a Moià un mes just. En prendre la paraula, el secretari va afirmar que els expedients urbanístics de Moià estan molt malament i que no es pot treballar «sense POUM, sense un inventari de béns i sense tenir recepcionats els polígons, ja que no es poden signar llicències». En aquests moments i per l'àmbit urbanístic, va acabar el secretari, són indispensables els consensos. I com que s'havia adonat que era el dissens, el protagonista de l'ajuntament, havia decidit marxar.

Sense que sigui l'únic, malauradament, un dels temes que necessita d'atenció urgent és l'Escorxador Comarcal del Moianès. Amb una sentència de clausura que plana des de fa vint anys, aquest 2020 podrien haver-se d'executar resolucions judicials d'un impacte social i econòmic colossals, en una empresa on treballen unes cent cinquanta persones i factura a l'any 90 milions d'euros.

Pot semblar, tot plegat, un despropòsit, però és aquesta la realitat que cal afrontar. Farà tot just set mesos de la constitució dels nous ajuntaments. Si hi ha temes que requereixen, indispensablement, del consens, fem un *reset* i ens reiniciem, si cal, que ens hi juguem molt. Els desencontres del passat no poden condicionar el futur col·lectiu. Com aquell lema que ha fet fortuna, darrerament, apliquem-nos aquí el *Sit and talk*; és urgent.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Moià, novament sota l'espasa de Dàmocle. <i>J. Font</i>	5
Pel dret a l'habitatge digne. <i>Capgirem Moià - CUP</i>	13
Actes i esdeveniments	15
La Llum de Betlem. <i>S. Vila</i>	15
Nadal-Reis, entre calorós i boirós. <i>E. Roca, E. Permanyer</i>	16
Excel·lent edició d'uns Pastorets amb música ... <i>J. Clarà</i>	20
Les entitats informen	22
El Quinto de Nadal ja és tradició ... <i>Equip sènior fem. Moià</i>	22
Notícies del Cercle. <i>Cercle Artístic del Moianès</i>	24
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	25
L'Escola Pia amb la Marató	26
Moianès	27
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	27
Recollida porta a porta a l'Estany. <i>D. Prat</i>	29
Transport públic, professions, reempresa. <i>Consorci/Consell</i>	30
Festa dels Reis d'Orient a Oló. <i>J. Canamasas</i>	32
Opinió	34
Fem memòria. I justícia. <i>V.H. Marcet</i>	34
Esports	36
Antics futbolistes del C.E. Moià (3): C. Monsech. <i>J. Riera</i>	36
El moianès Adrià Arnaus, a TV3. <i>J. Font</i>	38
De fora estant	39
Franch Clapers, protagonista a Madrid. <i>J. Font</i>	39
Miscel·lània	40
Pregunta de Nadal: te'n recordes? <i>F. Rochel</i>	40
Entre Moià i Ronda. <i>J. Riera</i>	41
Publicacions	42
Dos poemaris de Carles Riera. <i>F. Crivillé</i>	42
Les receptes de Jovita Murias. <i>R. Portet</i>	43
Llibres. Revistes. Diaris	44
Lletres	46
Versos diversos... <i>B. Fonts</i>	46
Sopa de lletres	46
Breus	47
Moviment demogràfic	48
Dades meteorològiques	49

Fot. Josep Font

VIDA MUNICIPAL

Moià, novament sota l'espasa de Dàmocles

Josep Font

Volíem conèixer i compartir amb els lectors de LA TOSCA les prioritats i reptes dels grups polítics que componen l'ajuntament, per fer un primer esbós de l'agenda municipal del Moià 2020 que acabem d'encetar. D'antuvi, la preparació d'aquest article anava acompanyada d'optimisme, una vegada enrere la fase més aguda del deute municipal i resolta favorablement pel municipi la liquidació de MoiàFutur, així com per la constatació de l'eixamplament de voreres i la dinàmica de construcció de la nova depuradora, signes d'un ajuntament amb iniciativa i capacitat de maniobra.

Per això sap greu haver d'avançar que aquest any 2020 es presenta, per a la gestió municipal, amb amenaces i riscos que podrien llastar, ben aviat i per a molt temps, la recuperació de Moià. El rerefons de tot plegat té a veure amb els dèficits urbanístics —que són estructurals al municipi— amb un POUM que mai no s'acaba, amb àrees sense recepcionar (les zones industrials, Montví i parts d'alguns eixamples).

Hem estat molts anys amb el focus d'atenció posat a gestionar el deute, que no ha permès de fer front als dèficits urbanístics, un problema que pot tenir conseqüències transcendents. Seguidament recuperem el context, descrivim aquestes amenaces i aportem diferents punts de vista i matisos a aquesta problemàtica, veient-nos obligats a posposar la publicació de projectes més «positius», com ara el Pla de Mobilitat i els camins escolars, la remodelació del carrer de Sant Pere o la recuperació del pàrquing del CAP i la caserna.

«Dels desafiaments econòmics als reptes judicials» era el títol d'un article publicat a LA TOSCA l'octubre del 2013 (núm. 741). L'ajuntament, basant-se en un dictamen de la Comissió Jurídico-Assessora de la Generalitat (CJA) —creada en 1932 i represa en 1978, és l'òrgan assessor de la Generalitat encarregat de vetllar per la legalitat de l'actuació de l'Administració de la Generalitat i dels ens locals a Catalunya—, va declarar nuls dos

Parcel·les afectades pel conveni signat amb A. Estevadeordal (fot. J. Font)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell
 Administració: Eduard Gómez
 Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià
 DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
 Departament
 de la Presidència

Ajuntament
 de Moià

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

convenis que venien de lluny. En aquella notícia dèiem: «Convenis urbanístics de La Granja: una nul·litat que ja veurem si queda en no-res.» L'origen dels convenis arrencava l'abril de 1982, en l'època de l'alcaldia de Sebastià Ubasart. Aquell conveni, signat per Antoni Estevadeordal Carrera, va passar de pare a fill i d'alcalde a alcalde i es va actualitzar en temps de Josep Montràs, els anys 2001 i 2005. Tot plegat era una solució per a compensar una demanda vinculada amb l'Escorxadador de Moià, no resolta urbanísticament i sobre el qual planava una sentència de cessament de l'activitat i clausura. L'ajuntament també va indemnitzar la part perjudicada per evitar fer efectiva la sentència amb la clausura de l'escorxadador.

Els convenis declarats nuls feien referència a la requalificació urbanística, la urbanització i la cessió de peces d'un conjunt de parcel·les ubicades davant la indústria Guissona, a l'altra banda de la carretera anant cap a Vic, a partir de la rotonda. El que va desencadenar el procés de nul·litat va ser la reclamació d'una indemnització a l'ajuntament per incompliment dels pactes del contracte, que no altra cosa és un conveni. L'estimació de l'ajuntament l'any 2013 era que, si al demandant se li atorgava la demanda, això hauria pogut suposar 1.200.000 euros de cost per a les arques municipals.

A partir de la declaració de nul·litat la part afectada va continuar el procés de reclamació judicial demanant que s'executés aquella sentència. Tot plegat ha desembocat en una situació preocupant, desconeguda per a l'opinió pública i que LA TOSCA avança seguidament.

L'ajuntament pot haver de clausurar (i enderrocar) l'Escorxadador Comarcal del Moianès. Fa vint anys que una sentència ferma requeria el cessament d'activitat de l'escorxadador. Les reclamacions derivades de la nul·litat dels conve-

nis han comportat una altra resolució del jutge Manuel Táboas Bentanachs, magistrat de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en què donava sis mesos per a reparar els dèficits urbanístics de la Zona Industrial del Prat, mancances que no s'han pogut esmenar. Els sis mesos s'han exhaurit a finals del 2019. La resolució del jutge diu, en el seu punt 6, el següent:

6. Finalmente, solo queda rechazar la pretensión indemnizatoria articulada por la parte actora cuando por lo razonado en la Sentencia firme de autos... como en lo resuelto en el Fallo de esta Sentencia resulta con nitidez que este proceso ya se ha juzgado y rechazado esta pretensión y nada más procede sentar resultando irrelevantes las pruebas documentales de una u otra parte

Que l'ajuntament indemnitzés AC-TEUR SL (l'empresa d'Estevadeordal) és irrellevant, sentència el jutge Táboas, i, per tant, la possibilitat que l'ajuntament es vegi obligat a actuar és més que plausible.

Táboas és un pes pesat de la magistratura. Tal com es pot comprovar en el seu currículum, té una trajectòria de trenta-quatre anys ininterromputs de magistratura. És, actualment, magistrat de la Sala Contenciosa Administrativa al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i president titular del Jurat d'Expropiació Forçosa de Catalunya. Va ser jutge de primera instància a Manresa durant cinc anys i ha estat professor associat durant quinze anys a la Universitat Pompeu Fabra en dret administratiu, així com professor en moltes altres universitats. També és autor de nombrosos llibres i, per al cas que ens ocupa, ha dictat força sentències que han creat jurisprudència. Per exemple, una sentència del mateix tribunal pot il·lustrar on ens trobem: el 27 de novembre del 2019 es publicava que l'Ajuntament d'Alt Àneu (Pallars Sobirà) havia

enderrocat quatre cases per resolució del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, un litigi que havia durat quinze anys. Els costos de demolició, de 22.000 euros, els va haver d'assumir l'ajuntament. Les quatre cases s'havien construït en una parcel·la que només preveia construir-n'hi dues. Tot i que l'ajuntament va aprovar, dos anys després, unes normes subsidiàries que van permetre de legalitzar aquestes edificacions, el TSJC les va fer enderrocar, perquè, si bé amb la normativa actual són legals, no ho eren amb el pla urbanístic vigent en el moment d'inici de les obres.

El secretari titular presenta la renúncia. Ha estat, pràcticament, una presentació i alhora un comiat: Joan Manso Bosoms acabava d'obtenir en propietat la plaça de secretari de Moià el dia 11 de novembre. Procedia d'una promoció en què es van presentar 6.000 persones, de les quals van aprovar 20. Joan Manso va quedar segon. Disposar d'un secretari amb plaça titular a temps complet oferia una perspectiva d'estabilitat i continuïtat per a desencallar molts temes, entre els quals els de naturalesa urbanística. Joan Manso, a més, va ser alcalde de Camp-

devàdol (Junts x Campdevàdol) del 2011 al 2019 i president del Consell Comarcal del Ripollès del 2015 al 2018. Coneix bé, doncs, quina és l'arena política.

Doncs bé, el secretari ha presentat la seva renúncia en la darrera Comissió Informativa del mes de desembre, al cap d'un mes. Aquesta dimissió (no causada per qüestions personals, aliens a la feina) demana una explicació del que està passant a l'ajuntament i de les complexitats a què la gestió administrativa i política de Moià estan sotmeses, i que són objecte de posicionament polític a continuació.

Les valoracions de l'alcalde. LA TOSCA ha entrevistat Dionís Guiteras en diverses situacions i en els moments més aguts del dèficit i el deute, amb la necessitat d'acomiar personal de l'ajuntament, amb l'espasa de Dàmocles del Tribunal de Cuentas... Sempre s'havia expressat capacitats i ocupat afrontant les situacions, energètic, optimista encarant els reptes de Moià. Avui està preocupat, i no s'està pas de fer judicis de valor.

«Som en un pou i a les portes del col·lapse. I ara que teníem un nou secretari plega. I plega per l'actitud de les regidores de Junts per Moià. Això no ho dic jo tot sol,

Escorxadador Comarcal del Moianès (fot. J. Font)

ho va dir públicament el secretari davant de tots en presentar la seva renúncia.» «Així no es pot treballar. No hi haurà cap tècnic que signi cap llicència ni que s'arrisqui a signar res.»

«Afrontar l'urbanisme de Moià vol dir passar d'una situació d'il·legalitat a una de legalitat, però aquest pas cal fer-lo per un lloc molt estret, i a sota hi tenim un abisme. És com aquella pel·lícula d'Indiana Jones que, per a arribar al Sant Grial, han de travessar un camí invisible sobre un precipici. Harrison Ford escampa sorra per visualitzar el fil del camí. Estem projectant esforços per anar d'un lloc a l'altre, estem dient als tècnics que per a legalitzar la situació hem de passar sobre un precipici. Per a passar d'un lloc a l'altre cal interpretar les normes al límit, i aquí hem d'anar plegats polítics i tècnics. És així com anem a buscar l'espai de la legalitat en el terreny de l'urbanisme. Però amb unes regidores que ens esborren el rastre perquè no trobem el camí, que si ens empenyem caiem tots de cop; així, cap tècnic no pot treballar.»

«Fa dos anys, amb el secretari Miquel Colom —un dels millors experts en urbanisme, un secretari amb unes capacitats tècniques que no trobarem més— vam fer un esforç per legalitzar els polígons industrials i posar-los en una situació d'ordre. Si ho haguéssim fet, ara ja ho tindríem endreçat i conclòs. El grup de Convergència, ara Junts per Moià, ho va dinamitar i va posar al·legacions perquè no tirés endavant. La manera com ho plantejàvem era l'única viable. Doncs ara ens trobem que, per no haver-ho legalitzat, amb aquesta sentència és probable que hàgim de tirar a terra l'escorxador i ni em vull imaginar en quina situació quedarà el municipi.»

«Hi ha coses qüestionables, és clar; la qüestió és l'actitud. Remem junts en la mateixa direcció donant suport als tècnics, que són els qui es mullen, o bé, i

aquesta és l'actitud actual, es prescindeix de la política i busco tots els recursos pertinents per mirar què és interpretable i ho enviem tot al jutge. Ara a l'oposició estan fent de tècnics. Per què els tècnics s'han d'arriscar si saben que qualsevol informe que signin pot acabar al jutjat? Si l'actitud de l'oposició fos la d'entendre la situació, ens agafem a la interpretació optimista de la legislació que proposa el secretari i llavors assumeixes el risc. Altrament és impossible.»

«Hi havia convenis il·legals, i això no ho dèiem nosaltres; ho va dictaminar la Comissió Jurídica Assessora, el màxim òrgan administratiu, que és capaç de trencar un plenari i el decret d'un alcalde.»

Què ha passat amb el secretari titular?, li preguntem... «Joan Manso, el nou secretari, ho va veure de seguida: així és impossible de gestionar res. Per a la seva carrera professional, en aquesta situació, el millor que podia fer era marxar. És paradoxal: hem aconseguit disposar d'un interventor, que compartim amb el Consell Comarcal amb el consegüent estalvi de diners. Acabàvem d'aconseguir un TAG (tècnic d'administració general), una persona molt capacitada que ha guanyat aquesta plaça fa poques setmanes. I ara acabàvem de dotar-nos de secretari amb plaça fixa i habilitat general. Havíem posat, doncs, les bases per a treballar molt millor i resoldre temes estructurals.»

«En Joan Manso va ser alcalde de Campdevànol per Convergència i president del Consell Comarcal del Ripollès. És una persona que en la seva vida política ha viscut molts casos pràctics. Era conscient que començava de nou, com a secretari, i era conscient que Moià és un cas complex. En la darrera Comissió Informativa, el dia 11 de desembre, en anunciar que plegava, en Joan Manso va dir que tècnicament es veia capaç; aquest no és el problema.»

LES RESTES DE MENJAR, VEGETALS, TAPS DE SURO... QUE LLENCES AL GRIS, NO VAN AL GRIS.

→ VAN AL MARRÓ

Ciutadania, empreses, institucions.
Reciclem bé. Separem bé.

7,5 Milions de futurs

«En aquesta Comissió Informativa l'interventor, Lluís Soler, va demanar la paraula després de l'anunci del secretari. Va dir que Moià s'havia de plantejar què passa quan, en un any, pleguen dos "habilitats nacionals" i que aquesta reflexió havia d'anar més enllà, perquè ell també plegaria, que no pensava renovar la Comissió de Serveis que té i que acaba a l'estiu de l'any 2020: aquest *pressing* als tècnics ha de fer pensar molt... I encara pot haver-hi més renúncies.»

El posicionament de la CUP. Hem parlat amb Basha Changue i Dídac Rimoldi sobre els projectes municipals que ens veiem obligats a posposar en aquest número. Preguntats pel secretari i la situació urbanística, es mostren cauts, prudents i (potser) sorpresos que aquesta informació sigui pública. Es mostren constructius, amb una posició més pròpia d'un equip de govern que de l'oposició. «Si cal, ja votarem en contra en els plens, però cal parlar molt i buscar consensos, per nosaltres no quedarà.» I una imatge que utilitza la Basha, en parlar dels desafiaments urbanístics de Moià, resumeix molt bé la seva actitud: «Quan t'enfrontes a un monstre com aquest, potser, agafats de la mà, el podem encerclar. Per separat és impossible.»

La valoració del PSC. Susana Tapia recorda una intervenció que va fer en el darrer ple, en què va dir que, per a fer front a les dificultats, «haurem de trencar dinàmiques que no beneficien el poble. Hauríem d'aparcar les baralles del passat i mirar cap al futur tots a l'una, hi ha molta feina i no es pot frenar ni per rancúnies ni retrets, ni ferides mal guarides». Tapia lamenta la renúncia del secretari, que era molt ordenat i segur del que es feia i reconeix que pot fer endarrerir molts projectes. «El consens i la unitat són necessaris per a solucionar alguns problemes, i aquest consens no hi és», va dir el secretari en

presentar la renúncia. Se sent còmoda donant suport al grup d'AraMoià: «Fins al moment les propostes que han presentat al ple em semblen positives i necessàries. Potser vindran en el futur temes en què no estaré d'acord.»

La versió de Junts per Moià. Maria Tarter i Montserrat Girbau, en parlar de la renúncia del secretari, afirmen: «Vam quedar molt sorpreses, tot el grup. D'entrada, perquè mai no ens hem reunit amb el secretari. Només hem compartit les reunions formals de les comissions i el ple.» «En presentar la renúncia, el secretari va afirmar que «tots els expedients urbanístics estan molt malament» i que no es pot treballar «sense POUM, sense un inventari de béns i sense tenir recepcionats els polígons, ja que no podia signar llicències». «Ens va fer una reflexió a tots en el sentit que calien consensos, que no veia que hi fossin, aquests consensos, i que havia decidit marxar.»

«Volem insistir que el secretari mai no s'ha reunit amb nosaltres durant aquest mes per parlar de cap d'aquests temes. Potser hauria estat bé de reunir-nos, doncs, i dir com podem arribar a acords. Convenim que calen consensos, fa temps que ho diem. Però els consensos són previs a fer decrets d'alcaldia. Quan veus un decret publicat al BOP és lògic que el vulguis analitzar i discutir. El consens i els acords han de ser previs als decrets.» «Seiem i parlem del tema dels polígons, però no amb nosaltres sols, sinó amb els quatre grups junts.» «L'alcaldia diu que tot és culpa del nostre grup municipal, per haver fet recursos en certs temes, com els polígons. Vam haver d'anar al Tribunal Català de Contractes, és cert, però s'oblida de comentar que una associació sencera de propietaris d'aquests polígons li van posar un contenciós administratiu, a l'ajuntament. Nosaltres no hem posat cap recurs a la licitació del POUM; qui l'ha po-

sat és el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.» «En el cas de Montví, nosaltres vàrem fer un recurs, com van fer ENDESA, un advocat, un veí, etc. Tots aquests projectes vénen del mandat anterior i érem deu a tres. Tenia capacitat per a desestimar al·legacions, amb majoria absoluta. El recurs contra un decret s'arregla amb un altre decret.»

Què està passant amb l'escorxadador? «El tema de l'escorxadador —afegeixen les regidores de Junts per Moià— són molts expedients que fan cada un el seu tràmit. No és un expedient i prou. Hi ha un problema molt greu i és que, quan es va votar la nul·litat dels convenis amb ACTEUR SL, l'any 2013, nosaltres ens vàrem abstenir. Deia que el 90% estava bé i un 10% malament i que aquell 10% donava peu a anul·lar-ho tot. Aquell conveni era per a evitar l'execució d'una sentència. El conveni amb Estevadeordal era per a evitar la sentència de tancament de l'activitat de l'escorxadador, de l'any 1999. En el 2001 es fa el conveni i en el 2013 s'anul·la. El dictamen de la Comissió Jurídica Assessora és «preceptiu però no vinculant», tu l'has de demanar però la nul·litat la decidíem nosaltres, en el ple. Quan ho anul·les

pots reconèixer uns danys i perjudicis a qui has perjudicat, i no es va fer.»

«En aquell acord de ple l'ajuntament també va acordar tramitar-ho a Fiscalia, per veure si hi havia prevaricació. Fiscalia va obrir diligències prèvies per veure si hi havia prevaricació. Va fer l'acusació contra Montràs, Armengol (llavors secretari) i Estevadeordal. Va anar al jutjat penal 4 de Manresa. El jutge els va absoldre en el 2018. Nosaltres no ens vam assabentar ni s'ha fet públic enlloc, perquè no interessa. És competència de l'alcaldia, mai no s'ha tractat ni en un ple ni en una Comissió Informativa. Després l'ajuntament fa un recurs d'apel·lació, que va a l'Audiència Provincial. A l'Audiència Provincial també els han absolt. Això no s'havia fet públic, fins ara.»

«La branca penal ja està resolta, d'aquella part de la nul·litat dels convenis. L'administrativa, no. Estevadeordal va reclamar per danys i perjudicis. Com que hi havia un procediment penal obert van quedar aturats els temes administratius, ja que tots els recursos penals van per sobre i paralitzen la resta. Com que la via penal s'ha exhaurit, ara hi ha tantes presses, perquè s'han tornat a engegare els administratius i la sentència d'execució de

Escorxadador Comarcal del Moianès (fot. J. Font)

tancament de l'escorxador. Ara correm-hi tots.»

AraMoià, Junts per Moià, la CUP i el PSC coincideixen que som davant problemes de gran magnitud. L'alcalde ha anunciat que està valorant fer una compareixença pública per explicar quina és la situació del municipi en aquests moments. Ha repetit que és molt probable que el jutge obligui a «enderrocar» l'escorxador. La sentència de 1999 (01.06.1999, Resolució 597/1999 del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya) especifica la clausura i cessament de l'activitat, que, essent greu, és subsanable i no és irreversible com l'enderrocament.

L'Escorxador Comarcal del Moianès factura uns 90 milions d'euros anuals (això vol dir uns 246.000 euros al dia) i hi treballen unes 150 persones, entre perso-

nal propi i autònoms. Les conseqüències socials d'una clausura són difícils d'imaginar. Molts dels 150 treballadors que hi ha tot just han trobat l'aixopluc laboral i la seguretat d'una feina. Són a la planta baixa de l'ascensor social, i moltes d'aquestes persones, si es trobessin a la intempèrie, tensarien la inserció social a Moià.

Volíem donar un missatge positiu i confiat per a la gestió municipal d'aquest 2020 i gairebé presentem una ensulsiada. Ens trobem davant un problema col·lectiu i caldrà arremengar-nos tots plegats per fer-hi front. Des d'aquí, expressem el nostre suport per a la solució del problema, anhelant poder tancar l'any anunciant que l'ajuntament ha trobat camins per a resoldre els dèficits estructurals urbanístics i per a mantenir l'activitat econòmica industrial.

Pel dret a l'habitatge digne

Capgirem Moià - CUP

El dret a un habitatge digne i adequat es concreta en el fet de poder gaudir d'un habitatge assequible amb seguretat en la tinença, amb accés a serveis bàsics i a les infraestructures.

Assequible és el que s'entén com a sostenible econòmicament, una quantitat que no ha de superar en cap cas el 30% dels ingressos d'una llar (Recomanacions GenCat en matèria d'habitatge). Actualment, a Moià podem trobar en lloguer habitatges de 90-100 m² a 400-800 euros, depenent de l'estat en què es troben (aïllament, sistema de calefacció, estat de les instal·lacions, tancaments, estat de conservació) i, per tant, amb més o menys despeses afegides al preu del lloguer, com ara la calefacció, que pot significar dues i tres vegades el preu del lloguer mensual durant la temporada d'hivern. Si considerem que la majoria d'habitatges a la nostra vila estan ocupats per famílies de tres, quatre o més membres (Dades d'Idescat) —per tant, la necessitat de metres quadrats és d'un mínim de 90-100— i considerem que la mitjana d'ingressos fa-

miliars mensuals disponibles oscil·la entre 1.800 i 2.500 euros (Dades d'Idescat), veiem com la paraula *assequible* comença a difuminar-se. Si considerem aquells nuclis on els ingressos disponibles estan lluny d'arribar al barem abans mencionat —famílies monomarentals/monoparentals, persones en l'atur, famílies amb grans dependents (i despeses), en risc d'exclusió social o senzillament precaritzades tot i estar en actiu—, la paraula *assequible* directament desapareix.

La història urbanística de Moià és particularment complicada i això es manifesta i té conseqüències en el parc actual d'habitatge tant de propietat com de lloguer. Afegim-hi, òbviament, la situació del mercat de l'habitatge arreu del país, que és un factor imprescindible per a l'anàlisi i el que en resulta és clar: poca oferta, limitada i encarida. Els motius també són clars: el mercat prioritza la propietat privada per damunt de la vida digna. Les lògiques d'actuació que determinen els preus posen el lucre per davant de la vida.

Per tant, *el mercat no té cura de les*

Antiga caserna de la Guàrdia Civil (fot. Capgirem Moià - CUP)

Revista
número 61

MODILIANUM REVISTA D'ESTUDIS DEL MOIANÈS

Antics molins de la vall de Marfà
Francesc Roma i Casanovas

Marcel·lí Antúnez Roca:
el procés creatiu i la problemàtica
del seu fons d'arxiu
Roser Portet Capdevila

Ja a la venda
a la Casa Rafel Casanova
i a les llibreries!

www.modilianum.org

ACTES I ESDEVENIMENTS

La Llum de Betlem

Sofia Vila

En una tarda de tardor, vora al foc fet a terra, parlàvem dels nostres projectes, desitjos i anhels. L'amistat que ens unia estava feta del quotidià, i en ella trobàvem la companyia que ens apropava a parlar de coses úniques i màgiques. Va ser així com, sense voler-ho ni buscar-ho, us vaig explicar una de les històries més entrañables que en els darrers anys formen part del nostre Nadal. Tot va començar així:

En aquest món fet d'incertesa, hi ha llànties de foc (com diria el nostre estimat Joan Mascardo [Llànties de foc, Barcelona: Paidós Ibérica, 2009]) que ens guien, il·luminant els nostres camins. Una d'aquestes llànties es troba a Betlem. Crema nit i dia, tots els dies de l'any, recordant a tots que aquell lloc és on Jesús va néixer.

No us puc dir quan, però fa molts anys, en una tardor com aquesta, un grup d'escoltes austríacs van anar a Betlem i, veient la llum que la llàntia ofería a tots els qui estaven al seu voltant, van decidir portar una guspira d'aquesta llum als seus germans que no hi havien pogut anar. Així la Llum de Betlem va arribar a Àustria per primer cop. Però aquesta llum no podia quedar-se a les portes d'Europa, i l'any següent la gran família escolta la va dur a Alemanya, França, Holanda, Itàlia... A poc a poc la llum va arribar a més indrets, fins al dia d'avui que arriba a tots els racons del món, portant llum a la foscor.

Ara farà cinc anys vaig descobrir la Llum de Betlem molt a prop de casa

nostra, a l'Escola La Salle de Manlleu. S'acostava Nadal, i en una sala hi havia una llàntia que mai abans no havia vist. «Què és aquesta llum?», vaig demanar a un amic. «És que feu un experiment?» Res més lluny d'això. Era la Llum de Betlem, que cada any recullen dels escoltes catalans. Em va semblar tan bonic que vaig voler portar una espurna d'aquesta llum a casa nostra. Des d'aquell dia cada desembre, pocs dies abans de Nadal, baixem a buscar la Llum de Betlem a Manlleu, la pugem a Moià, la donem a tots aquells que la volen i després la duem fins a Montserrat.

Allà, a Montserrat, com ja és tradició, ens esperen els monjos, que custodien la llum durant totes les festes nadalenques. Primer la porten a la capella del cambril, fins que el dia de Nadal la baixen i la posen al costat del naixement que hi ha a la basílica, donant-li la seva pròpia llum. El dia 31 de desembre, en la pregària de cap d'any, al vespre, la donen a tots els qui han pujat la muntanya. La llum entrarà a les seves llars.

En un món cansat com el nostre, no sempre trobem la màgia que tant desitgem. Molts em demanen com s'ho fan els escoltes austríacs per a portar-la fins al seu país, i ara com ara encara no ho sé, però sí que sé que cada portador de llum ho fa des de la fe i l'amor. L'esperança que aquesta llàntia dugui llum a les nostres vides és la que manté aquesta tradició que uneix totes les persones els dies de Nadal.

persones ni de les seves necessitats. El mercat està pensat i dissenyat per a exprimir al màxim les capacitats econòmiques de les persones i les famílies en benefici del lucre del sistema —ja ni tan sols de la propietat, perquè que els beneficis obtinguts dels lloguers (en cas d'aconseguir-los i mantenir-los en el temps, que a preus elevats ja es difícil) estan també subjectes a despeses—.

Què farem, doncs, com a poble?

A les nostres mans està fer-nos càrrec de la situació i frenar, amb les eines de què disposem, aquesta bogeria capitalista que ens ha dut a un poble on les persones tenen cada cop més difícil ja no solament accedir a habitatges, sinó a locals per a engegar, desenvolupar i mantenir activitats professionals que tan necessàries són per a la vila i la qualitat de vida dels residents a Moià.

Una d'aquestes mesures, potser la més accessible i que algunes propietats particulars ja practiquen, és determinar el preu del lloguer segons els ingressos mitjans de les persones i no segons el que «el mercat» dicta. Aquesta mesura permet, entre altres coses, aconseguir lloguers més ràpidament i amb més estabilitat en el temps, propiciant així arrelaments socials, contribució a l'economia local i, en definitiva, una societat més cohesionada.

Vetllar per les bones pràctiques socials en els arrendaments també és vetllar pel poble. Utilitzar qualsevol criteri no objectiu i, per tant, discriminatori és (a part d'il·legal i, per tant, sancionable) una mesura contradictòria amb el consens general: una vila cohesionada i estable socialment.

Pel que fa a les propietats empresarials (entitats bancàries i altres grans tenidors), és on *l'ajuntament ha de prendre partit amb mesures com el desplegament de la llei 24/2015*, que permet treballar per la cessió obligatòria d'aquells habitatges buits a fi de destinar-los a l'accés assequible per a la població (habitatge social) o impulsar projectes de promoció de l'ocupació i rehabilitació d'habitatges a través de programes com la masoveria urbana. També tenim la sort de comptar amb diversos immobles propietat de l'ajuntament i, per tant, del poble, que poden convertir-se, amb la dedicació i gestió adequada, en habitatges disponibles i asequibles per al conjunt de la població moianesa a fi de contribuir, també des de la casa de la vila, a l'arrelament social, la promoció econòmica i una societat més cohesionada.

En definitiva, treballant conjuntament, com a poble, és com hem de fer front a aquesta situació i a totes! Perquè viure vol dir prendre partit i posar el nostre granet de sorra per a avançar conjuntament cap al futur de manera digna.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
 Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Nadal-Reis, entre calorós i boirós

Elisa Roca i Elvira Permanyer

Les festes nadalenques tanquen un any ple de sorpreses i inquietuds, i també amb esperança per al nou que començarem. La vida continua i el pas del temps no para i, malgrat repetir accions i tradicions, aquestes sempre són benvingudes i fins i tot esperades.

Exposició de diorames, ja és la 27na.

A la primera planta de l'Ajuntament Vell, l'Associació de Pessebristes de Moià obrí el dia 6 de desembre la ja tradicional exposició de diorames, inaugurada oficialment durant la Fira del Tió i oberta fins al dia 12 de gener. Es tracta de més de trenta diorames treballats per grans i petits en què cada any es van superant i fent arrelar aquesta tradició que des de la Federació Catalana de Pessebristes s'impulsa a tot el país. A més, l'Associació ha organitzat un concurs de pessebres en dos apartats, un per a particulars i un altre per a establiments, que s'han pogut veure als aparadors.

De nou Nit de Somnis. El dissabte 14 de desembre a les deu del vespre va

tenir lloc a Les Faixes la catorzena edició de la Nit de Somnis. A les actuacions dels alumnes de l'Escola Municipal de Dansa s'hi van afegir les actuacions de l'Espai Musical, el grup MIOPS, Hand to Hand i l'humor d'Àlex Casals. Com ens va comentar una noia de l'Ampa de l'Escola de Dansa, «va ser una gran nit, plena de dansa, música i humor, amb unes Faixes plenes de gom a gom». L'endemà tots els alumnes de l'escola van participar amb els seus balls en la Fira del Tió i el dia 22 els més grandets van assistir a la matinal de dansa a favor de la Marató de TV3, a Sabadell, organitzada per l'escola de dansa Mònica Escribà d'aquest municipi.

Concert del grup musical MIOPS. El dissabte 14 de desembre a les dotze del migdia, a la plaça del CAP, va tenir lloc el concert del grup guanyador de la primera edició del concurs Fringe Viñas Festival organitzat per l'ajuntament i Joventuts Musicals amb l'anhel de dinamitzar el mercat del diumenge. Hi tenien cabuda tots els grups de música emergents, de

tots els estils i gèneres possibles, i se n'hi van inscriure vint-i-set. Durant uns quants diumenges de tardor van anar actuant tots els participants fins que, finalment, un jurat popular va dictar el veredictes donant per guanyador el grup MIOPS, que va obtenir, com a premi, la possibilitat d'oferir un concert de forma remunerada.

Fira del Tió i el Mercat del Trasto. El matí del diumenge dia 15 des de les deu fins a les dues es féu a la plaça de Sant Sebastià una nova edició de la Fira del Tió, amb el Mercat del Trasto al carrer del Forn a tocar de la plaça i la ja habitual trobada de plaques de cava i col·leccionisme. La fira va aplegar un seguit de parades d'artesans, entitats, associacions i d'activitats solidàries que oferien els seus treballs nadalencs per a fer regals. Durant la fira es feren actuacions de l'Escola Municipal de Dansa «Somnis», una cantada de nades de l'Espai Musical de Moià i un espectacle infantil, *Karoli, l'home roda*. A l'entrada de l'ajuntament hi havia el *Tió solidari* per a recollir aliments.

La Marató, a Moià també suma. Enguany la Marató de TV3 destina la recaptació a la investigació de les malalti-

es minoritàries. Arreu del territori català es van desenvolupar diferents activitats abans, durant i després del dia 15, que és quan TV3 va organitzar un dels programes televisius amb més audiència de l'any i en el qual el seu famós *marcador* va mostrant els diners que s'han recaptat. La nit del 15 va acabar amb més de nou milions d'euros que segur que tindran un destí esperançador. Perquè quedi constància del que es va fer a Moià, començem pel diumenge 15 i el concert solidari a l'església de l'Escola Pia, organitzat per l'Escola de Música del mateix centre escolar. Es van recaptar uns 200 euros. A l'Escola Josep Orriols i Roca, alumnes, professors i amics van fer una *flashmob* i «el pati ple de monedes» el 13 de desembre, en què es pogueren reunir 423,40 euros. Aquest mateix dia l'Escola Pia va organitzar a les tres de la tarda una cursa solidària amb inici a la plaça del CAP, que va finalitzar sumant 689,90 euros més. Amb el mateix anhel recaptatori, els estadants de l'Hospital-Residència van fer figures de sal decoratives per vendre i van recaptar 193 euros. El diumenge 15 els alumnes del Cicle Formatiu de l'Institut Moianès van fer manualitats que van vendre a la Fira del Tió, l'escola d'idiomes

Un dels diorames de l'Associació de Pessebristes (fot. C.I.C. – Moià)

Concert del grup MIOPS, a la plaça del CAP (fot. Manuel Sánchez)

per als més menuts Kids&Us va recaptar diners fent una *Candy Cane Chase*, que consistia a trobar uns típics bastonets de sucre havent de passar unes proves. I per últim es va fer un torneig de pàdel a les instal·lacions del C.E. Moià que va recaptar 220 euros. Va ser el dia 29 i amb el mateix objectiu es va jugar un torneig de futbol de veterans del Moianès, obert a tothom. El sorteig d'una panera i un bon vermut al migdia van animar aquest partit solidari.

Un Cagatió gros i formós. El dimarts dia 24, l'ajuntament va organitzar, com cada any, un cagatió que va reunir al voltant de dos-cents nens i nenes. A la plaça del CAP, un gran tió presidia l'espectacle i un de més petit, sobre l'escenari, era el que rebia les garrotades dels nombrosos grups de canalla que van anar passant durant la tarda. L'animació infantil de Gil Ratataplum va fer ballar, va divertir i féu més amena l'espera a les famílies.

El carter reial. El dissabte dia 27 a les cinc de la tarda tots els nens i nenes que ho van desitjar pogueren donar la seva carta plena d'il·lusions i desitjos al carter reial, que va arribar acompanyat de

rabadans en dos jeeps engalanats per a l'ocasió a la plaça Major i que es van acomodar sota un parell de carpes igualment adornades. Com sol passar cada any, a la nombrosa quitxalla que, juntament amb els seus familiars, van fer cua, se'ls notaven a les carones els nervis i la impaciència d'un dia tan especial, preàmbul de l'esperat dia de Reis. Un bon got de xocolata desfeta va ajudar a tranquil·litzar el neguit de la tarda. Per als que no van poder venir a la plaça, el carter reial va deixar la seva bústia al Museu perquè s'hi deixessin les cartes.

Concert i cantada de nades. El 21 de desembre a dos quarts de sis de la tarda a Les Faixes es va poder gaudir del concert de Nadal ofert pels alumnes de l'Espai Musical de Moià. Van actuar-hi des dels més petits, amb música i moviment, passant pel grup de metalls, el grup de rock, el grup irlandès i la Big Band, fins a la coral d'adults i la coral infantil, per a acabar amb l'orquestra de corda infantil, l'orquestra de corda i l'orquestra simfònica.

La vesprada del dia 28, el Cor Xera de Moià va desplegar un repertori variat i engrescador de cançons nadalenques,

primer a la plaça Major, participant en l'arribada del carter reial, després a la baixada del Mestre i a la plaça del Colom, per a acabar a dos quarts de nou amb un concert a l'Auditori de Sant Josep. La coral, dirigida per Mireia Subirana, va interpretar cançons com *Aquí és Nadal* de la Pegatina, *Sempre com Nadal* dels Convidats, *El pessebre ideal* de Strombers, *Les estrelles del pessebre* del Súper3, l'*Oratori de Nadal* de Camille Saint-Saëns o les més tradicionals *Les dotze van tocant* i *El dimoni escuat*.

Cursa de Sant Silvestre. Com ja és tradició, en l'últim dia de l'any es va dur a terme, amb sortida i arribada a la plaça de Sant Sebastià, la cursa de Sant Silvestre, organitzada per l'ajuntament i l'Escola de Trail del Moianès. En aquesta edició, cent vint-i-un corredors de totes les edats van prendre part en una de les dues curses proposades —amb un recorregut llarg i un altre de no tant—. Un cop acabades, els participants van poder assaborir una bona xocolatada i entrar en la rifa de diferents productes de proximitat.

Els Tres Reis a Moià. Amb el retard habitual i una fresca resistible, l'avinguda

de la Vila s'omplí de gent i de quitxalla per veure passar els Reis de l'Orient enmig de l'olor del barballó cremant-se amb teies al pas de la comitiva reial fins a arribar a la plaça Major i entrar al temple parroquial, on foren rebuts per encara més gent i on es feren els parlaments de benvinguda i s'escoltaren les recomanacions dels Reis per a l'any que comença. Les carrosses dels tres reis eren noves i feien lluir millor la il·lusió a les cares de la canalla quan pujaven a saludar el seu rei preferit. De nou aquest any el rei negre era de veritat.

L'ABIC també hi és. L'Associació de Botiguers i Comerciants de Moià (ABIC) ha fet durant aquestes festes i fins al dia del sorteig una campanya per promocionar els comerços de proximitat de la vila, adreçada al compradors majors de setze anys, amb un premi de 500 euros i deu de 100 euros, per a comprar als comerços en què només s'havia d'omplir una butlleta i posar-la a la bústia que tenia cada establiment. Per la seva banda, els infants i joves menors de setze anys havien d'escriure un desig en un estel i entre ells se sortejaran tres premis de 50 euros. El sorteig es farà el dia 28 de febrer.

El Cor Xera cantant en la rebuda al carter reial (fot. E. Roca)

El rei Baltasar, en la cavalcada de Moià (fot. Josep Font)

Excel·lent edició d'uns Pastorets amb música de cambra

Jaume Clarà

L'any passat Moià va recuperar la tradició de representar els Pastorets per les festes de Nadal i enguany l'ha consolidada amb una nova edició del clàssic text de Josep M. Folch i Torres. Una obra centenària, amb algunes escenes que pateixen més els efectes del pas del temps que no pas d'altres, però que en conjunt —amb els episodis contundents dels dimonis i les fúries de l'infern, i l'humor de la parella de pastors, Lluquet i Rovelló— constitueix un espectacle que no per sabut i resabut deixa d'oferir moments de gaudi.

I és que el fet de trobar-se una tarda nadalenca —aquesta vegada els dies 25 i 29 de desembre, i 1 de gener—, en una sala plena com un ou, envoltats de gent coneguda a qui hom pot saludar i felicitar les festes, per tal de veure actuar convidats i convidades, forma part d'una de les nostres tradicions com a poble. Un total de 771 espectadors van assistir a l'espectacle.

En l'edició d'enguany, i mercès a al-

guns retocs en el repartiment principal de l'obra, es pot dir que a nivell teatral l'espectacle fou molt reeixit. Les dues parelles protagonistes (Ricard Gros i Cosme Homs, i els dimonis Albert Sala i Enric Casacuberta), malgrat alguna vacil·lació puntual en determinades escenes, posaren el llistó molt alt en les seves interpretacions. Ben acompanyats pels principals personatges secundaris encarnats per Montserrat Aliberch (l'àngel sant Miquel), Ramon Tarter (Jeremies), Dolors Mas (Marta), Isidre José (Jetsè) i Alicia Arisa (Isabeló). Molt bona interpretació també del conjunt de fúries i, fins i tot, del paper —no sempre agraït— de les pastores i els pastors, que, sobretot en la seva primera intervenció, es mogueren molt bé per l'escenari.

La versió 2019 dels Pastorets inclougué també alguns fragments cantats, a càrrec de la pastora Clara Renom, l'àngel Gabriel Marina Garolera i la pastoreta Ona Gros, així com la recuperació de les

Una escena dels Pastorets (fot. Jack el Obturador)

corrandes, una dedicada a la falta d'un teatre com cal a Moià i la necessitat de recuperar el Casal, i una segona centrada en la situació política espanyola després de les darreres eleccions (curiosament, no hi va haver cap menció de la Catalunya del «Procés»).

L'obra, dirigida com l'any passat per Elvira Permanyer i Albert Sala, comptà amb una escenografia basada en fotografies de diversos indrets del Moianès, unes imatges molt ben triades i tractades que funcionaren amb eficàcia. Sí que es troba a faltar un escenari com el del Casal en l'escena de les monedes d'or, ja que, a manca de trapa, els pastors han de ser arrossegats cap a un lateral, amb pèrdua de força narrativa.

Però, sens dubte, l'aspecte més destacat i innovador dels Pastorets d'aquest any ha estat l'acompanyament musical en directe, a càrrec de l'Orquestra de Cambra del Moianès. Aquesta formació, vinculada a l'Espai Musical de Moià i dirigida per Daniel Vallejo, va interpretar diversos fragments en l'obertura, els enllaços entre escenes i durant el desenvolupament d'algunes escenes concretes, amb música composta de manera expressa pel mateix Vallejo; unes peces de gran bellesa i molt escaients, que s'ajustaven al desenvolupament narratiu de la representació. Tres dels fragments havien estat pre-estrenats en el concert de Nadal que l'Espai Musical havia ofert a Collsuspina el diumenge dia 22.

L'Orquestra de Cambra del Moianès interpretant la peça d'obertura (fot. S. Renom)

LES ENTITATS INFORMEN

El Quinto de Nadal ja és tradició a Moià

Equip sènior femení del C.E. Moià

«La primera pel quinto ja ha sortit i és...» Així és com vam començar els quintos de Nadal celebrats els dies 25, 26 i 28 de desembre i l'1 i 6 de gener al pavelló de l'Institut Moianès. El quinto, quina, plena o loteria vella és una tradició que es desenvolupa en dates nadalenques. Podríem dir que és el joc precursor del bingo, però els seus orígens daten de l'any 1530 a Itàlia, tot i que no va ser fins a 1778 a França quan Lluís XVI el va impulsar per poder obtenir recursos per a l'Estat. És des de llavors que al quinto es juga com ho fem actualment. Tanmateix, el més habitual és que es jugui amb finalitats solidàries: per a recaptar diners per a obres socials, benèfiques o per a fons econòmics. En el cas del quinto que organitzem l'equip sènior femení del C.E. Moià, els diners que recollim ens serveixen per a pagar-nos les llicències federatives i els costos de competició anuals (àrbitres, inscripció de l'equip a la lliga, despeses d'entrenadors, aigua, llum, etc.). Podem dir, doncs, que sense aquests diners el preu per gaudir del nostre esport preferit es veuria incrementat en escriure, i, probablement, moltes de nosaltres ens veuríem amb dificultats per a poder jugar a futbol.

Un tret significatiu dels quintos és que hi ha dos premis: el primer, a la primera

persona que canta «quinto», és a dir, marca els cinc números d'una de les tres files de la butlleta, i el segon premi, a qui canta «la plena», és a dir, la totalitat dels quinze números. Tradicionalment, els números se solen marcar amb mongetes o guixes.

Per al poble de Moià i per a la majoria de poblacions on es juga, el quinto és l'epítet dels dinars. La interacció dialègic amb

es juga, el leg perfecte Nadal. verbal i el el «lloro» (persona que canta els números) fan que el quinto sigui distret i divertit, amb riures, nervis i tensió, buscant entretenir amb diferents endevinalles, rimes, bromes i jocs de paraules que provoquen la resposta dels jugadors. Per exemple, l'1 es canta «el més petit de tots...» i els jugadors responen també cantant «tocava la trompeta», el 88 com «les mamelles de la Paula», el 15 «festa major d'estiu» i el 90 «el ventilador espatllat» (no-venta). I tot això ve donat per la capacitat i la destresa del lloro de cada any per a inventar-se noves maneres de cantar els números.

El nom de «quinto», a més de significar els número 5, també sembla que va relacionat amb el fet que els més menuts i els novells en el joc són objecte de burla

per part dels experts. Fer quintades vindria a ser fer *novatadas* en castellà.

Una de les característiques del quinto és que els premis són productes i obsequis presentats en forma de panera. I és aquí on nosaltres us volem donar les gràcies. Les nostres paneres, que enguany hem omplert amb més de cinquanta-cinc productes cada una, no serien possibles sense la col·laboració desinteressada dels comerços i empreses del Moianès. Moltíssimes gràcies a tots ells!

Des de l'any 2014, el Quinto de Nadal és organitzat per l'equip sènior femení del C.E. Moià i s'ha anat celebrant ininterrompudament, tot i que és la novena edició que es fa. Vam començar fent-lo al bar Tosca, els últims anys al local de Les Faixes i aquesta vegada al pavelló de l'Institut Moianès. Els canvis d'ubicació podríem dir que són la coincidència en els espais amb altres actes de les festes de Nadal, però el principal motiu ha estat l'increment progressiu de jugadors. De la mateixa manera, fa cinc anys es van fer tres dies de quinto i aquest Nadal cinc, sempre amb una gran afluència de jugadors (aproximadament un miler sumant tots els dies respecte als tres-cents de fa sis anys). A tots ells, moltes gràcies!

L'augment del nombre de jugadors també ens ha obligat a anar incrementant el valor dels premis «grossos», amb la incorporació de pernils, vols en avioneta, entrades dobles a Caldea (Andorra), una cafetera, una polsera d'activitat, una estació meteorològica... I el premi estrella d'aquest darrer Nadal: un patinet elèctric.

És per això que el quinto ens ha ofert moments molt anecdòtics, com ara que avis i néts vinguin a jugar plegats, que hi hagi afortunats per partida doble i triple, que hi hagi guanyadors que repeteixin premi en diferents anys consecutius, i fins i tot que una de les paneres extres toqui a una parella que només fa dues setmanes que viu a Moià i que han vingut a «fer poble» jugant en el seu primer quinto com a vilatans.

Tenint en compte tots aquests factors, podem afirmar que el Quinto de Nadal ja és una tradició a la nostra vila. Ens sentim orgullosos de ser participants d'aquest acte nadalenc en què, tant si guanyes com si no, passes unes estones divertides amb els amics, la família i amb la resta de jugadors.

Moltes gràcies a tots els qui ho feu possible!

Una de les sessions del Quinto de Nadal, al pavelló de l'Institut Moianès

Notícies del Cercle

Cercle Artístic del Moianès

Dos dels aparadors «felicitats» (fot. CAM)

Durant els mesos d'octubre, novembre i desembre han continuat les activitats ordinàries del Cercle Artístic: les classes del dimarts, aquest trimestre amb la Montse Liria, les sessions per a infants de dibuix de dissabte a Moià i també sessions de ceràmica per a adults i infants, per Aina Garcia. També s'ha començat a implementar el taller obert.

Per altra banda, el grup de *sketchers*, dibuixants, del Moianès hem assistit a les trobades per a dibuixar que s'han organitzat al Moianès i comarques veïnes (13 d'octubre a Castellterçol, 3 de novembre a Sant Quirze Safaja, 25 d'octubre a Oristà, 22 de desembre a Santa Maria d'Oló).

Han continuat les xerrades a la biblioteca, al setembre sobre Leonardo da Vinci, a l'octubre sobre el paradigma dels ismes per Eudald Font, i al novembre, «Retratats per a ésser immortals», a càrrec de Montse Liria.

Vint-i-dos socis de l'entitat han participat en la Mostra de Petit Format al Cercle Artístic de Manresa, on s'han exposat més de cent cinquanta obres de 20x20 cm.

Com ja és tradició, el Cercle aquest any també ha felicitat les festes de Nadal a diversos establiments que han mostrat gust i dedicació a decorar els aparadors a Moià, Castellterçol i Santa Maria d'Oló:

Moià: Òptica Moia, Gavi, Ferreteria Grau, Peixateria Nova, Bernat de Rubió, Ca la Isabel, Cal Vives, Moià Travel, Cal Maties, Ferreteria Estrada, La Ploma, Formae.

Castellterçol: La Muguet, Pastisseria Miró, Agrupació de Pessebristes (per haver aportat pessebres a aparadors de totes les botigues de Castellterçol).

Santa Maria d'Oló: Carnisseria Arcos, Agrupació Pessebre Vivent (per innovar i millorar l'escenificació any rere any).

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Fins al 9 de desembre es va poder veure l'exposició *Interdependents, corresponsables*. La Fundació Solidaritat UB i l'Institut de Desenvolupament Professional de la UB, amb el suport de la Diputació de Barcelona, han elaborat aquesta exposició basada en treballs de recerca d'estudiants de batxillerat que dona a conèixer l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible, adoptada per l'ONU.

Al club «Llegir el teatre» es va fer tertúlia, dirigida per Elvira Permanyer, sobre l'obra de teatre *Europa bull*, de Jordi Oriol; un muntatge lingüísticament sorprenent a partir del mite d'Europa i de la seva ebullició actual.

El divendres 13 de desembre va tenir lloc la xerrada «Introducció als jocs de taula moderns», sobre com han canviat els jocs, quines són les seves característiques bàsiques, tipologies que podem trobar al mercat, i també recomanacions per als assistents. Va anar a càrrec de l'associació Caldaus.

Les activitats nadalenques van començar amb un taller on, tot retallant i enganxant, es van fer els tres Reis d'Orient. Fins al 27 de desembre es va poder participar en la llumineta de la biblioteca, es va sortejar una panera literària infantil i una d'adults. Per a participar-hi, només calia emportar-se algun document en préstec. Els guanyadors van ser Unai Corroero i Israel Estévez.

Sota el lema «Els seus drets en joc» es va fer la campanya de recollida de joguines noves, no bèl·liques i no sexistes, per als infants sense recursos del municipi. És una campanya de la Creu Roja, en la qual col·laboraven diverses entitats i associacions del municipi.

Per acabar l'any, el divendres 27 de desembre la narradora Mònica Torra va

Guanyadors de la llumineta (fot. Bibl. 1-O)

explicar *L'arbre del senyor Eudald* i altres contes ambientats en les festes de Nadal. Contes plens de generositat, sorpreses i amor que van fer reflexionar petits i grans sobre quin es vol que sigui l'esperit d'aquestes festes.

I es va començar l'any amb el taller de fanalets per a sortir a rebre els Reis.

Us volem informar també que la biblioteca participa en el projecte de recuperació de la memòria històrica sobre el vi, «Cep, tina i vi», impulsat per la DO Pla

de Bages i el Centre d'Estudis del Bages, englobant les comarques del Bages i del Moianès. Es pretén recollir tota aquella informació, sigui oral, escrita o en fotografies, sobre el món del vi, tant relacionat amb la vinya i la producció de vi, com amb les eines, les tradicions culturals... Així, doncs, si disposeu d'algun document o voleu explicar el vostre testimoni, només cal que us poseu en contacte amb nosaltres. Per a saber més del projecte, podeu consultar <http://ceptinavi.cat>.

L'Escola Pia amb la Marató

El divendres 13 de desembre, l'Escola Pia de Moià es va mobilitzar per la Marató amb una cursa solidària i activitats prèvies organitzades per la pròpia escola i per entitats com l'Esplai, la Llar dels Avets, l'Escola de Música de l'Escola Pia, els Geganters de l'escola i la nostra AFA. Els tallers eren variats —pinta-cares, decoracions nadalenques, jocs d'abans, bitlles catalanes, zumba...— i van ser tot un èxit. Abans els alumnes havien d'adquirir unes polseres solidàries que els donarien dret a participar a la cursa i a un sorteig (se'n van vendre més de 350!).

Petits i grans, pares i mares, avis i àvies i família tota van poder participar-hi. La gent de l'Escola de Trail del Moianès va donar el tret de sortida i tota l'allau de gent es va posar en marxa ràpidament per fer un dels dos circuits disponibles. Des d'aquí agraïm moltíssim a l'Escola de Trail que ens va ajudar a marcar les rutes i a guiar els participants de la cursa en tot moment. Un cop tothom va tornar a ser a la plaça, van tenir lloc uns quants sorteigs amb obsequis gentilesa de l'ABIC. 690 euros van ser el resum de tota una jornada dedicada a la Marató!

Fot. Escola Pia de Moià

MOIANÈS

Notes terçolenques

Ramon Puig

Difícils negociacions per a la construcció de l'Institut-Escola

Ja hem anat comentant com l'equip de govern de Castell en Positiu, amb una majoria absoluta notable —vuit regidors d'onze—, té, ja des de la seva fundació l'any 2014, com a cavall de batalla l'abandonament dels barracons provisionals (que duren ja dotze anys!) i la construcció del tan somniat Institut-Escola. No cal dir que JxCat, amb els seus tres regidors, també hi vol posar la seva aportació, però hi ha una diferent visió de l'atzucac actual: CeP veu el got mig ple, i JxCat, mig buit.

El portaveu de CeP, Marc Romero, acusava la Generalitat d'incompliment del compromís de posar fil a l'agulla. Per la seva banda, Oriol Prats, de JxCat, diu textualment en el full informatiu que «el projecte ha sofert un revés important del Departament per l'exigència sobrevinguda a l'ajuntament de promoure i finançar, almenys temporalment, la totalitat de l'execució de les obres de construcció del nou edifici». Seria allò que digué el presi-

dent Bill Clinton: «És l'economia, burro, és l'economia!»

L'actualitat d'aquest petit serial és que Marc Romero dona per fet que «al pressupost del 2020 s'hi incorporarà el primer acord de govern per a la construcció d'escoles». Mònica Rovira, en el full de desembre, afirma que tal projecte avui no forma part de la llista d'actuacions. Això sí, afirma la voluntat de fer pinya amb CeP per a remuntar la situació. Ningú no vol que el cavall de batalla es converteixi en «cavall de Troia».

Fira d'Hivern

Només set setmanes després de la concorreguda Fira de Fires té lloc la V Fira d'Hivern Capgirem l'Avet. Aparador artesanal i del comerç local, amb molta presència culinària i amb la repetició, després de l'èxit de l'any passat, del tastet de tipus de xocolata ben diversos. Amb una plaça Prat de la Riba on no es podia fer un pas i, malgrat un fred gèlid, el 7 de desembre apareixia tota una panoràmica d'orfebria, quincalleria, els prestigiosos embotits

La Coral cantant davant el «Gran pessebre» (fot. Agustina Carbonés)

locals i una llarguíssima cua per a tastar l'escudella, servida, no cal dir-ho, per l'Agrupació d'Escudellers de Castellterçol.

75 anys de pessebres

Ha plogut força des d'aquell llunyà any 1944 pioner de l'artesania pessebrista. Agustina Carbonés, presidenta de l'Agrupació Pessebrista de Castellterçol, ens explica fil per randa la magna celebració de les noces de diamant d'una efemèride més concorreguda i mediàtica que mai. A part dels col·laboradors habituals, aquesta vegada, i dins la recerca i reactualització històrica del «Castell pas a pas» dirigida per Griselda Guiteras, Malu Garcia i Miquel Catot, s'han exposat fins a dinou pessebres en plena via pública en aquest mateix nombre de comerços de tots els rams, havent-ne fet una concorregudíssima ruta d'explicació en què, segons testimonis, la Griselda demostrà la seva mestria comunicativa. Jo ressaltaria la reproducció de la Casa Museu Prat de la Riba, exposada a Cal Lari - Carnisseria Suriñà, amb un curós treball ofert per l'esmentada Agustina i un munt de figuretes d'en Josep Vives que representen una cobla, dirigida per la històrica directora de la Dansa, Dolors Castells, i una rotllana sardanista amb el mateix Prat de la Riba, un mosso d'esquadra, etc. També cal destacar el «Gran pessebre», a la plaça Vella, amb col·laboració infantil pintant les figuretes de fusta, i el pessebre de l'església. L'exposició, a les Escoles Velles, ha estat la més concorreguda dels darrers anys, en part gràcies al gran desplegament mediàtic fet tant per *Regió7* com, sobretot, TV3 i l'Agència Catalana de Notícies. Els diorames, com sempre fets per un nombre «infinit» de grans artistes locals i col·laboradors, comptà amb una visita nocturna amb entrada lliure fins a les dotze de la nit, amb coca i xocolata inclosa, un *Kahoot* concorregut per la joventut i *scape room* impulsat per Ràdio Castell. La Coral

oferí una cantada el dia de Sant Esteve davant el «Gran pessebre». L'Agrupació local està adherida a l'Associació Catalana de Pessebristes de Catalunya i Balears. No cal dir, també, que novament el nostrat Folch i Torres ha estat present al Centru amb el Rovelló i el Lluquet de protagonistes dels incombustibles Pastorets.

Amics de Sant Julià

Gairebé un any després de la multitudinària reunió a Cal Recader, on s'exposaren les línies mestres del manage projecte de rehabilitar l'antiquíssima parròquia rural, en la qual el sempre recordat Ferran Miró féu una aposta decidida per evitar que futures generacions ens poguessin criticar per no haver fet res per salvar tan nostrat monument, l'Emili Canal féu un molt clar i animós repàs tant de l'aportació econòmica com humana del tema en el moment actual. La previsió fins al 2022 és fer treballs de reparació de la teulada, amb un cos de 97.820 euros mitjançant aportacions de 10.000 euros (dues aportacions: Casa Mas i un anònim), 3.000 euros (tres aportacions), 1.000 euros (vint-i-nou), 500 euros (vint-i-set) i menys de 500 euros (quaranta-set). Dels tres arquitectes, Joan Buvé, Josep Montañà i Josep Pratdesaba, el segon informà amb detall de la volta de canó del sostre, protecció de les bigues, situació del campanar, essent necessària la portada d'aigua i llum, així com la negociació amb el propietari de la zona (històricament el Sr. Garriga, de Sant Feliu de Codines).

Ruta pel centre històric

En el moment de tancar aquesta edició (primer de gener), s'estan col·locant en una sèrie de punts de la geografia terçolenca uns rètols metàl·lics amb fotografies i textos que expliquen la història d'edificis emblemàtics: el Castell, la poua de cal Revitllat, les cases nobles de Can Dou, el Tint, etc.

Recollida porta a porta a l'Estany

David Prat

Passeig del Prat de l'Estany, amb vuit contenidors, l'octubre passat (fot. D. Prat)

El 15 d'octubre l'Estany es va afegir a la llista de pobles que van implementant la recollida de residus porta a porta. Empès pel baix percentatge de reciclatge del poble i per les consignes nacionals i internacionals cada vegada més insistents i inqüestionables —la Unió Europea, per exemple, obliga a reciclar el 50% dels residus ja aquest any 2020—, l'ajuntament va decidir impulsar aquest canvi. Fins a l'octubre, l'Estany reciclava només un 19% de les escombraries. En una dècada, s'havia passat del capdamunt del rànquing de pobles recicladors del Bages al capdavant de la llista del Moianès.

Gaia Serveis Ambientals ha estat l'empresa encarregada de la campanya d'informació que ha acompanyat la implantació del nou sistema, i la fundació Ampans és l'encarregada de fer la recollida dels residus.

Com tots els municipis amb part de la població disseminada i amb habitatges destinats a segona residència, l'Estany ha hagut d'adequar un sistema específic per a aquests veïns i s'ha creat una àrea d'aportació de residus, accessible amb targeta, al costat de l'escola

perquè aquesta part del veïnat hi pugui dipositar escombraries fora de les hores i els dies establerts per a la resta d'estanyencs.

La valoració que l'ajuntament fa del nou sistema és positiva. Només s'ha produït algun cas aïllat d'incivisme i el percentatge d'escombraries reciclades ha passat del 19% al 80%. Alguns veïns, això sí, demanen que hi hagi un dia més de recollida per setmana. Actualment, d'octubre a maig, es recullen escombraries el dimarts i el dissabte (i dos dilluns al mes per al rebuig) i convindria un dia més per al plàstic i la fracció orgànica; però el regidor de Medi Ambient, Albert Paixau, tot i reconèixer aquesta necessitat, explica la dificultat d'afegir aquest tercer dia amb un argument econòmic: passar de dos a tres dies setmanals de recollida suposaria uns 15.000 euros de despesa addicional per a l'ajuntament.

Al poble només hi han quedat els contenidors verds del vidre, perquè aquest material queda al marge de la recollida porta a porta. La postal multicolor dels cinc tipus de contenidors que hi havia al carrer fins a la tardor ha passat a la història.

Transport públic, professions, reempresa

Consorci del Moianès, Consell Comarcal del Moianès

Enquesta sobre transport públic

El Consell Comarcal del Moianès, amb el suport de la Diputació de Barcelona, ha elaborat una enquesta per tal que la ciutadania pugui avaluar el transport públic de la comarca. D'aquesta manera es podran detectar les necessitats dels habitants del Moianès per a, després, poder proposar a la Generalitat de Catalunya les millores corresponents. L'enquesta s'inclou en l'estudi de millora del transport públic al Moianès. Consisteix en unes preguntes molt breus sobre la mobilitat duta a terme durant l'últim dia de desplaçament entre setmana (de dilluns a divendres) i el cap de setmana (dissabte i/o diumenge). L'enquesta és anònima i es garanteix que únicament s'utilitzaran les dades facilitades amb l'objectiu d'analitzar el transport públic del Moianès.

Setmana de les Professions

Del 10 al 13 de desembre va tenir lloc la Setmana de les Professions. Alumnes de l'aula oberta dels dos instituts de la comarca i persones del programa Ubica't

del Consorci del Moianès van participar en els diferents tallers i xerrades que es van dur a terme per a conèixer alguns dels empresaris i negocis de la comarca. Aquestes jornades van ser organitzades pel Consell Comarcal, el Consorci del Moianès, l'Ajuntament de Moià i l'Ajuntament de Castellcir.

La Setmana de les Professions va engegar-se el dimarts 10 de desembre a Moià amb una sessió de mecànica de bicicletes, a càrrec de Bicicletes Nineta, i amb una sessió de mecànica industrial al Rodi. El dimecres 11 es va visitar la residència La Ginesta de Castellcir i es va fer una taula d'experiències amb la col·laboració de TIJA, Els Avets, Formadora de CFGM i Promoció Econòmica del Consorci del Moianès. El divendres 13 va acabar la Setmana de les Professions amb una visita al Museu de Moià i a la ruta «Coneix Moià».

Programa Reempresa

El Consorci del Moianès va organitzar el 29 de novembre a Can Carner una trobada amb una desena d'agents soci-

als i econòmics de la comarca per a donar a conèixer el programa Reempresa, que promou la continuïtat dels negocis a fi d'evitar-ne el tancament. El projecte és impulsat pel Centre de Reempresa de Catalunya i la Diputació de Barcelona i s'implanta en trenta-cinc Centres Locals de Serveis a les Empreses de Barcelona (CLSE), entre ells el Moianès.

La sessió va servir per a explicar el funcionament de Reempresa, el mercat de compravenda de petites i mitjanes empreses de Catalunya. El seu objectiu és fomentar la continuïtat d'empreses que són viables econòmicament i que busquen un relleu. D'aquesta manera el negoci continua en funcionament i es poden salvaguardar els llocs de treball, donant valor a l'esforç desenvolupat en la creació i creixement de l'empresa.

Oriol Batlló, alcalde de Collsuspina i president del Consorci del Moianès, va obrir l'acte institucional, fent èmfasi en la necessitat de treballar per aconseguir «la supervivència de les empreses moianeses i del seu comerç. Per això donem seguretat i transparència a l'emprenedor. Que estigui tota la documentació en regla i que els pagaments estiguin al dia». Entre els assistents també hi havia Àlex Casals, conseller de l'Àrea de Promoció Econòmica del Consell Comarcal del Moianès.

Reempresa és un projecte que es va iniciar a Catalunya l'any 2010, en plena

crisi econòmica. L'any 2013 es va començar a aplicar a la comarca a través del Departament d'Empresa i Emprenedoria del Consorci del Moianès. Des de llavors, cada any es treballa per evitar el tancament de negocis.

Aquest programa és molt conegut al Moianès i té una gran acceptació en el teixit productiu de la comarca. Des del 2016 fins al novembre del 2019 hi han participat cinquanta-tres reemprenedors i hi ha hagut vint-i-dues empreses cedents. Enguany s'han tancat vuit contractes de compravenda de negocis referents a tots els sectors econòmics. Aquesta xifra suposa un èxit d'un 85% aproximadament.

Segons va explicar en la trobada Joan Llavina, de l'àrea de Desenvolupament Econòmic, Turisme i Comerç de la Diputació de Barcelona, el 92% de les empreses que s'han traspassat a Catalunya mitjançant aquest programa han continuat funcionant després de tres anys.

Llavina creu que és essencial el paper dels prescriptors perquè puguin donar a conèixer el projecte. «És un servei sense cost per a l'usuari i una oportunitat magnífica per a evitar que tanqui el seu negoci. És molt important que sàpiguen que disposen d'aquest programa que ajudarà que el reemprenedor pugui tirar endavant un nou projecte sense haver de començar de zero.»

Sessió del programa Reempresa, a Can Carner (fot. Consorci del Moianès)

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

Festa dels Reis d'Orient a Santa Maria d'Oló

Josep Canamasas

No sabem de quan data aquesta festa ni qui l'organitzava, però per transmissió oral ens ha arribat que a finals del segle XIX ja se celebrava. Els reis es disfressaven com podien, a vegades es posaven un vestit blanc o blau de dona i un cobrellit ben vistós per capa. Al davant també hi anava algun patge, amb una escombreta per distreure la canalla. Tota la comitiva anava a peu i passava casa per casa, que tampoc no n'hi havia tantes. Mentre els patges distreien la canalla, els seus pares donaven els regals als reis per a poder-los entregar personalment als nens. La Lurdes de cal Puigneró, que té noranta-set anys i mig, recorda que passava molta por en el moment de passar els reis. Les joguines més habituals en aquella època solien ser alguna nina de roba (una *Pepa*, que en deien), alguna cuina, cavalls de cartró o algun camió. Però de vegades també portaven carbonet, que servia per a encendre els fogons, una bossa de taronges, ja que no se'n veien en tot l'any, i en algun cas algun nen no rebia res a causa de la misèria que es vivia.

Després va venir la temporada que els reis arribaven en cavalls i els patges a peu. No es pot datar exactament, però va ser després de la guerra civil. En aquella època els patges portaven escales i s'enfilaven als balcons, on la quitxalla havia deixat el plat perquè els reis hi possessin els regals.

Finalment, en la dècada dels anys cinquanta del segle passat, de l'organització de la festa se'n va fer càrrec l'empresa tèxtil HEMALOSA. Va donar-se la casualitat que l'apoderat de l'empresa, Joan M. Roger Gallés, era un dels tinentes d'alcalde de Barcelona, en l'època de Josep M. de Porcioles i Colomer. Un vegada, mentre

estava a l'ajuntament, va comprar els vestits de la cavalcada que s'havia fet aquell any a Barcelona. Els manyans, electricistes, fusters i pintors de l'empresa varen construir les tres carrosses.

Entre una cosa i l'altra, al final de la dècada dels cinquanta Oló va tenir la millor cavalcada dels Reis d'Orient de la comarca. La festa va canviar totalment. La comitiva dels reis era formada per tres carrosses arrossegades per un tractor. A cada carrossa hi anava un rei amb els seus patges; un camarlenc, també amb els seus patges, i dos patges més amb torxes per a il·luminar alimentades amb teia de pi blanc. Arribava la cavalcada per l'avinguda Manuel López acompanyada per la música d'una orquestra, que durant molts anys va ser la Rosaleda de Sallent. Seguidament anaven a fer l'adoració a l'església vella, on oferien or, encens i mirra al nen Jesús. Després, al Centre Recreatiu es repartien les joguines per a totes les persones que les haguessin portades. També es va establir el que es deia vulgarment «els reis per als fills dels

Una de les carrosses dels Reis d'Oló

treballadors»: cada any, les famílies sabien en què passarien els reis de l'empresa als seus fills, ja que es publicava en el tauler d'anuncis. L'últim any que tenien regal, l'any en què en complien catorze, recordo que et portaven un jersei. Durant aquests anys va ser una festa en què molts olonencs que vivien en altres poblacions venien a veure la cavalcada de Reis a Oló, pel fet de tenir una festa tan lluïda.

La festa actual encara conserva l'estructura dels anys seixanta. Només s'hi han anat fent petits canvis. En la dècada dels setanta es van afegir dos soldats romans a cada carrossa. A principis dels vuitanta es va construir una carrossa amb un àngel que feia de guia i més tard una altra carrossa de princeses. Va ser quan es van incorporar les noies a participar en aquesta festa, ja que fins aleshores sempre s'havia celebrat amb personal masculí. Un altre canvi ha estat que sempre s'anava a adorar a l'església vella i aquests últims anys es va alternant.

També s'ha canviat el lloc on es fa el lliurament de joguines, ja que el local es va fer petit i era perillós. El lliurament de joguines sempre s'havia fet al Centre Recreatiu i actualment es fa al pavelló polies-

portiu. L'any 2017 es van estrenar vestits nous, només per als reis. Els tres vestits vells que s'havien utilitzat prop de seixanta anys s'han guardat dins una vitrina a l'Espai HEMALOSA.

* * *

Enguany, degut al mal estat de les carrosses, una colla de voluntaris i voluntàries han fet un repàs de l'estructura, sobretot de les baranes; s'ha canviat la moqueta, s'ha fet tota la il·luminació amb leds, s'ha canviat tot el material tèxtil i s'han repintat totes les carrosses. Amb aquesta intervenció sembla que tindrem carrosses per a anys.

La cavalcada d'enguany ha arribat a les sis de la tarda i la majoria de nens, acompanyats dels seus pares i familiars, els han rebut a l'entrada del poble. Amb el grup local Batuca l'Olla han estat acompanyats fins a l'església vella, on els reis han fet les ofrenes i l'adoració del nen Jesús. Seguidament s'han dirigit cap al pavelló esportiu, on els infants han rebut de mans dels Reis els regals que van demanar en les cartes i que van entregar el 29 de desembre a les princeses vingudes d'Orient. Abans de l'entrega de regals sempre es fa una pregunta a cada rei sobre l'actualitat del país.

Els tres Reis, a l'església vella d'Oló (fot. J. Canamasas)

OPINIÓ

Fem memòria. I justícia

Victor H. Marcet

Hom, que una vegada va ser caçador, coneix força bé el món que, sovint, envolta una pràctica esportiva que, tal vegada i pel fet d'implicar vessament de sang, no podríem considerar com a tal. És un món potencialment complicat, el de la caça. Qui sap si perquè intervenen en la seva pràctica persones de molt diferents àmbits socials i contextos culturals, o perquè cal compartir espais comuns reduïts, o vés a saber... Sigui pel que sigui, pot generar molta controvèrsia, rivalitat i frívols enveges, que a vegades han portat a irreconciliables enemistats, fins i tot entre veïns o familiars. Seria, però, faltar a la veritat i a la dignitat de la majoria de caçadors no dir que, entre ells, també hi ha elogiabls cercles de verdadera amistat que moltes vegades, més que matar un cap de caça —que també es fa—, el que pretenen, per damunt de tot, és anar a passar una bona estona amb els amics i companys.

Com he dit, jo també vaig ser caçador una trentena d'anys. Del senglar, concretament. Aquest tipus de caça major, quasi inevitablement, cal practicar-la en forma de batudes a base de colles, més o menys nombroses, però sobretot ben organitzades, amb bons gossos i caçadors experimentats.

Cap a finals dels anys seixanta, uns quants caçadors de Moià (una quinzena), tots veterans i bons caçadors del conill i la perdiu, es van il·lusionar amb la proposta d'ajuntar-se lliurement per anar a caçar amb la colla del senglar del poble veí de Sant Quirze Safaja, «la colla del Maset», una colla molt antiga —centenària—, amb molt prestigi i tradició, coneguda i admirada arreu. Cal dir que, en aquella època, contràriament al que passa ara, de senglars n'hi havia pocs i, consegüentment, de colles del senglar

ben organitzades, també poques. El tracte establert era ben simple: la colla del Maset, a més del seu, podia anar a caçar a diferents vedats dels pobles veïns (pràcticament a tots els del Moianès i fins i tot a alguns altres, com el de Gallifa). En contrapartida, tots els caçadors d'aquests pobles que ho volguessin podien agregar-se a aquesta colla.

Durant molts anys el sistema va funcionar prou bé, entre altres raons perquè la cacera del senglar era minoritària, bàsicament vocacional i molt sacrificada. Des del matí fins al vespre calia estar-se sol i palplantat a la parada assignada, passant fred i, sovint, sense sentir ni saber res del que passava durant tot el dia (calia agafar molta extensió de terreny i les emissores no existien). D'altra banda, també ajudava al seu funcionament el fet que encara hi havia relativa abundància de conills i perdius, cosa que comportava que ningú encara no pensés en els senglars.

Però, vet aquí que, conforme va anar augmentant el nombre de senglars i, de manera paral·lela, minvant els conills i les perdius (a finals dels anys vuitanta), van començar a sorgir els problemes. Cert nombre de caçadors de Moià no podien —o no volien— entendre que caçadors d'altres vedats es fiquessin en el de Moià a matar senglars. I també eren incapaços de voler veure que, a canvi d'un grapat de senglars, tots aquells experimentats caçadors de Moià, durant tots aquells anys d'anar exclusivament al senglar, havien deixat de matar, en benefici de la resta de caçadors, molts conills i perdius del nostre vedat. Malauradament, no hi ha més cec que aquell que no hi vol veure i, freqüentment, la cobdícia o la ignorància fan la resta. Fins a l'extrem que, per tal d'intercanviar encara més l'ambient, es van arribar

a dir falsedats com que aquells forasters, a més de senglars, ho mataven tot.

La qüestió és que, passats uns anys en què sovintejaren les cada vegada més abrandades discussions, finalment uns quants socis, ben alligonats per uns capítostos de fàcil retòrica i llarga prèdica, aconseguiren que en una assemblea anual es votés, majoritàriament, l'abolició unilateral del conveni. L'acord adoptat, doncs, significava que, a partir d'aquell moment, en el nostre vedat el senglar només podia ser caçat pels caçadors de Moià.

Transcorreguts molts anys de lluita, a la fi s'havia aconseguit abolir aquell ignominios conveni i que aquells «forasters indesitjables» no vinguessin a ultratjar el sagrat vedat de Moià. En perjudici, és clar, d'aquells caçadors autòctons que, durant tants anys, havien gaudit de l'harmonia, sapiència i bon fer de la colla del Maset.

D'aleshores ençà han transcorregut una colla d'anys, en què, a poc a poc, la colla d'aquí va anar progressant. I no per vocació, sinó perquè, bàsicament, augmentava el nombre de senglars i minvava la resta de caça.

I ara, finalment, ve quan el maten. Resulta que l'actual colla del senglar, a més dels caçadors de Moià, està literalment farcida de caçadors forasters... En què quedem? Quin contrasentit és aquest? Quin forassenyat criteri ha propiciat que aquells antics forasters, vinguts dels po-

bles veïns del Moianès, no!, i aquests d'ara, sí? Hom, actualment, està força desconnectat d'aquesta pràctica cinegètica, però tampoc no cal ser un setciències per a intuir el que ha passat. Com ja sabem, l'assemblea de socis és sobirana per a prendre les decisions que consideri oportunes. Però també sabem que, hàbilment manipulada per alguns integrants de la junta directiva, que, a més, també són els manaires de la colla del senglar, poden aconseguir, capciosament, que el que ahir era negre avui sigui blanc. O dit d'una altra manera: que el que ahir era un noble i desinteressat intercanvi, que també contribuïa a fer pinya al voltant de la futura comarca del Moianès, avui s'hagi convertit en un interessat mercadeig entre uns forasters, vinguts de no se sap on, però que paguen per venir a caçar el senglar, i alguns caçadors autòctons que, mancats de memòria i encara menys de prejudicis, no han dubtat a disposar a la seva conveniència, fins a fer-se seu, del vedat de Moià.

D'aquells antics caçadors moianesos, pioners del senglar, no en queda cap en actiu i tan sols un de viu: en Josep M. Casacuberta. Si us plau, Josep Maria, en nom de tots aquells que ja no hi són, et prego que recullis el modest testimoniatge d'aquest escrit a la vostra memòria i que no pretén altra cosa que honorar-vos i fer-vos justícia.

<p>MOIÀ Avda. Zona Industrial, s/n Tels. 93 830 12 25 93 820 77 77</p> <p>AVINYÓ Antoni Prat, s/n Tel. 93 838 72 78</p> <p>SANT QUIRZE SAFAJA Ctra. de Mollet-Moià Km. 25,400</p>		<p>CALEFACCIONS - INDÚSTRIES AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ</p> <p>SERVEI A DOMICILI TELS. COMANDES : 93 830 12 25 - 93 820 77 77</p>
---	---	---

ESPORTS

Antics futbolistes del C.E. Moià (3) Cinto Monsech i Payarol

Joan Riera

En el tercer partit de lliga jugat a casa entre el C.E. Moià i el C.F. At. Riudeperes, que va acabar amb una mà de gols a favor dels locals (5-0), fou homenatjat Cinto Monsech i Payarol, de vuitanta-set anys.

Molts de nosaltres encara recordem el Cinto anant amunt i avall amb aquell camió Pegaso de cal Cintet, amable amb tothom i, cosa més important, fent sempre la feina de gust. El Cinto, ja més tard, també va fer molts quilòmetres amb els del CIM i va ser un exemple per a molts joves ciclistes. Amb el C.E. Moià hi va jugar de porter, des de 1950 a 1960, aproximadament. El dia de l'homenatge va venir al camp molt ben acompanyat pels seus i va rebre un diploma d'agraïment de part del C.E. Moià.

Uns dies més tard i, a casa seva, ell mateix ens comentava:

«A col·legi ja jugava de porter. Amb el Moià, jo vaig substituir el Pere Soler de ca la Isabel, que

era molt bo, eh? I al cap de temps a mi em va substituir el Joan Clarà, de cal Teuler. El que era el meu rival a la porteria del Moià, que també jugava molt bé, era el noi de cal Cabrer, al costat de cal Renom.

»Jo no havia fet mai de res més, sempre de porter. Al futbol s'havia de córrer molt i jo no corria gaire. Fent de porter no havia de córrer gens. Més tard vaig anar amb la bicicleta molts anys. Quan jo era jove, el Valentí Gaja i el Jaume de cal Noc venien a demanar permís al meu pare perquè em deixés anar a jugar a fut-

bol. Havia jugat primer al camp de ca la Pastora, que havies de vigilar que no haguessis d'anar a buscar la pilota a les ortigues, i després ja vaig jugar al camp de baix, del costat de la carretera. Del camp més antic de Castellnou, me'n recordo, però no hi havia jugat mai. De companys en tenia molts: el Serra, el Jaume Valldeoriola, el Coll, el Garròs... Encara ara, quan trobo el Serra em diu: "Meva!", i sempre fem broma. Quan vaig jugar jo, el Manelet ja hi era; aquell home es cuidava de tot. De president havia vist el senyor Oller i

el Camprubí. Un dia que vaig fer un bon partit va ser el dia de la Festa Major de Calders, en el camp antic de tocar a la carretera. A coll de Mosca, jugant contra el Castellterçol, m'ho havia passat molt bé. També una vegada vam anar a jugar al camp del Vic, vaig fer un partidàs i ja se'm volien quedar. A Matamargó, el davanter centre em va clavar una empenta i vaig anar a

parar a dintre la porteria. Quan vaig marxar de viatge de nuvis tenia la monyeca trencada per una caiguda jugant a futbol. Abans, és clar, havia anat a Casagemes a demanar per casar-me amb la Mercè, un dia que se'm feia tard!, perquè després de córrer tot el camí de la casa fins al pou, allà, a peu de carretera, ja em va carregar l'autocar del futbol. Aquell dia havíem d'anar a jugar a Artés. Però... no en vaig rascar ni una. Llavors tots els companys, és clar, em feien broma amb el tema del prometatge.»

Cinto Monsech, de porter, l'any 1962. Amb la seva muller, Mercè Sala, el dia de l'homenatge

El moianès Adrià Arnaus, a TV3

Josep Font

A LA TOSCA núm. 787, corresponent a la darrera festa major, Josep Riera va entrevistar el golfista professional moianès Adrià Arnaus, resseguint l'itinerari d'una figura esportiva poc coneguda entre els moianesencs. El passat dimecres 27 de desembre, Televisió de Catalunya va acabar de projectar-lo a l'espai públic, amb un ampli reportatge gravat al camp de golf de Montbrú, que incloïa una entrevista tant a l'Adrià com al seu pare, Joaquim Arnaus.

En el *Telenotícies vespre*, en donar pas al reportatge, el presentador anunciava:

«El golf català fa temps que busca una figura internacional i potser l'ha trobada amb Adrià Arnaus. Moianès de vint-i-cinc anys, en el seu primer any en el circuit europeu ja ha deixat empremta. Sis vegades ha estat entre els deu primers i tres vegades ha estat segon, a més de participar en l'Open dels Estats Units al costat dels seus grans ídols.»

I el reportatge s'encetava així: «Fa un quart de segle Moià tenia un camp de golf

amb molt poca gespa. El Moianès no tenia cap gran golfista i ni tan sols era comarca. Són els orígens modestos de l'Adrià Arnaus, la revelació de l'any», i començaven els talls de veu d'Adrià i Joaquim Arnaus, sempre amb el camp de golf de Montbrú i Moià de fons.

La peça televisiva incloïa imatges en dron en què podia veure's, alhora, el camp de golf de Montbrú i Moià. La notícia remarcava que l'any 2019 ha estat el de la consolidació professional d'Adrià Arnaus i que ara ocupa un lloc destacat en el panorama del golf internacional. La peça ho reblava així: «Ja és entre els millors del continent i el seu nom llueix, fins i tot, en els *greens* on juga.»

* * *

Tenint en compte que Formatges Montbrú també va ser objecte d'una altra notícia de gran impacte positiu a TV3, sembla clar que Montbrú, que havia estat tradicionalment considerada com la millor «vista» de Moià, l'ha recuperada en el seu format televisiu per a projectar els seus valors i els de la vila.

Imatge del reportatge de TV3 sobre Adrià Arnaus

DE FORA ESTANT

Franch Clapers, protagonista a Madrid

Josep Font

El dia 4 de desembre es va inaugurar, a La Arquería dels Nuevos Ministerios, a Madrid, una gran mostra per a commemorar el 80è aniversari de la desfeta de la República i de l'inici de l'exili per a un contingent de prop de mig milió de persones. L'exposició, que porta per títol *1939, l'exili republicà espanyol*, ha estat comisariada per Joan Manuel Bonet i integra unes tres-centes obres d'art d'artistes universals com Picasso i Miró o de fotògrafs com Robert Capa i Agustí Centelles. Es tracta, sens dubte, de la mostra més gran mai produïda sobre l'exili republicà. El projecte es complementa amb dues exposicions més: *Camins de l'exili*, a la Biblioteca Nacional, i *La sang no és aigua*, a la Residencia de Estudiantes.

Bona mostra de la gran volada i de la dimensió política d'aquesta producció és que van assistir tres ministres (en funcions) a la inauguració, com són José Guirao (Cultura), Dolores Delgado (Justícia) i José Luis Ábalos (Foment).

El més rellevant, per a la comarca del Moianès, és que l'obra d'art triada per a la

foto oficial no és ni de Picasso ni de Miró, ni tampoc es van escollir les impactants fotografies de Robert Capa. La imatge triada per a la inauguració és la pintura *Camí de l'exili*, de Josep Franch Clapers, artista castellerçolenc que també va haver d'exiliar-se a França després de la guerra. Va estar internat als camps de concentració de Saint-Cyprien i Gurs, així com al camp de treball de Saint-Rémy. Establert a França, va exposar la seva producció artística en diferents ciutats d'aquell país abans d'inaugurar a París una exposició encapçalada pel president de la Generalitat a l'exili, Josep Irla, i amb la presència de Pablo Picasso. Clapers es va especialitzar posteriorment en art mural, tècnica que li obrí les portes per a exposar a Alemanya, al Canadà i als Estats Units.

L'obra de Franch Clapers està en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Ajuntament de Castellterçol va reobrir, recentment, l'Espai Franch, on es pot contemplar alguna pintura inèdita que no formava part del fons de l'ANC. *Camí de l'exili*, juntament amb una altra pintu-

Els ministres Guirao, Delgado i Ábalos, davant de *Camí de l'exili*, de Josep Franch Clapers; el quadre que es veu parcialment a la dreta és del català Helios Gómez (fot. Moncloa) 39

ra, ha estat cedida per l'Ajuntament de Castellterçol per a l'exposició de Madrid. Aquesta pintura ha estat també la triada per força capçaleres de diari (*El País*, *El Periódico*, etc.) per a il·lustrar i fer-se ressò de l'exposició de La Arquería, així que no és aventurat especular que és una de les vegades que l'obra de Franch Cla-

pers haurà estat vista per més persones. La posada en valor i la difusió de la biografia i l'obra de Josep Franch Clapers, malgrat els esforços de l'Ajuntament de Castellterçol, continua essent una assignatura pendent per a la cultura catalana i especialment per a la comarca del Moianès.

MISCEL·LÀNIA

Pregunta de Nadal: te'n recordes?

Francesc Rochel i Vara

Amb les festes de Nadal i Cap d'Any passades i sense el brogit de les celebracions, dels regals i de les reunions familiars i d'amics; amb els carrers més descansats de trànsit i amb els llums apai-vagats d'intensitat obligada i lliures de l'excitació desfermada per omplir els cistells i fer-ho visible en els plats dels àpats d'un món gras, feixuc i amb moltes mancances socials... Podríem descriure moltes més maneres del que han estat aquestes festes, potser tot amanit amb una febre consumista i agressiva i amb el bombardeig comercial poc escrupolós i constant per incitar i sense reflexionar gaire a un obligat consum sense valors ni miraments.

L'embolcall de tot plegat reflecteix una societat saturada i ostentosa i sense saber ni poder valorar la senzillesa d'unes festes amb un esperit de recolliment, de retretament i on oblidem amb molta facilitat les carències d'un entorn no molt llunyà.

És possible que en moltes cases per aquestes diades, asseguts o no a taula, ens aflori la nostàlgia, el record de fets

i de persones, frases i dites, vivències, experiències, desenganys i tristors. Que més d'un comensal, amb facilitat per a la tertúlia domèstica, deixi anar amb naturalitat i tot esperant resposta a la seva pregunta un: «Te'n recordes?»

És una pregunta que surt d'una manera espontània, però amb una certa dosi de previsibilitat, ja que a tots —a vegades amb un cert neguit— ens agrada practicar el joc de recordar.

Feta la pregunta, potser el «te'n recordes?» va dirigit a parlar d'un temps passat. «Aquells temps ja no tornaran», dirà algú. O parlaran d'aquells temps tan feliços en què les nadales tenien un majestuós protagonis-

me. Potser algú farà menció de quan a les cases de ciutat passava l'escombriaire, el sereno i fins i tot el guàrdia urbà per lliurar-nos una felicitació i a canvi rebre una petita gratificació.

Un altre tema de l'apartat «te'n recordes?» pot ser el del fred de les cases, quan no hi havia calefacció i tothom, amb més o menys encert, feia el que podia per-

què la temperatura fos suportable. Eren temps de brasers, de flassades, d'abrigalls casolans, d'estufes de gas ciutat o de bombona de butà. Al marge de tot això, el millor caliu era el familiar, tots al voltant d'una taula.

«Qui no estrena per Nadal, res no val.» En moltes cases per Nadal hi havia alguna peça de roba per estrenar, encara que fossin uns mitjons, però era una litúrgia d'aquelles festes. Una litúrgia de la senzillesa que també es relacionava amb el fet de rebre un regal, no cinquanta; era el regal i, per tant, valorat amb tota la seva essència.

L'enllumenat dels carrers, on hi havia aquest luxe, era per a un període curt, tot era més dens i efímer. La mainada, igual que els adults, vivien un parèntesi dins de l'any submergits en un entorn d'il·lusió i pau.

El «te'n recordes?» ens pot portar a les nits de Reis, a la màgia de les vacances escolars i a la rutina del retorn a l'escola. Era el retorn a la normalitat, però amb el cap ple de coses per explicar als

companys. El regal d'un o el regal de l'altre, tant se val!, era el dia per a lliurar-nos a la il·lusió d'haver viscut una gran nit de Reis. Era dia per a portar a l'escola alguna joguina o convidar a casa algun amic per ensenyar-li el que ens havien dut els Reis, regals amb flaire de nou i amb els seus embolcalls sense cap pressa per a llençar-los.

Com unes notes suaus i de ritme lent sortides d'un piano, la nostra nostàlgia ens pot portar a flairar entorns, espais, persones, cançons, poesies, històries i un llarg etcètera. És igual haver viscut a ciutat o en un entorn rural, els records flueixen semblantment.

Si ens traslladem a l'actualitat vivint el nostre present, potser passats els anys recuperarem en un moment determinat unes festes de Nadal, un «t'en recordes?» i, com unes notes suaus i de ritme lent sortides d'un piano, abraçarem els records del temps que ara vivim i tornarem a parlar una mica de tot, fins del que ara no podem o no volem.

Pau i bons records per a tothom!

Entre Moià i Ronda

Josep Riera

Jaume Valldeoriola Clarà, fill de Moià, i Ana Castaño de Lara, filla de Ronda (Màlaga), varen celebrar, el propassat mes d'octubre, les seves noces d'or matrimonials. Ho varen fer amb un viatge a Andalusia, precisament a la bonica ciutat de Ronda, amb els seus fills i néts i nétes. L'Ana va venir a Moià quan tenia catorze anys, acompanyada dels seus pares i germans, el Tomàs, l'Antonio i l'Encarna, i el dia 6 d'octubre de l'any 1969 va contraure matrimoni amb el Jaume. Els Castaño de Lara són l'única família moianesa procedent d'aquesta ciutat andalusa. L'Ana ens

parla de la seva Ronda natal amb nostàlgia, tot i que ara ja no li queda cap lligam familiar. Ens mostra fotografies de la casa on van néixer, «Teniente Arce, 21»; de la patrona «Virgen de la Paz»; de la Setmana Santa; de la «Serranía»; del «Puente Nuevo», que és el monument més emblemàtic de la ciutat i que fou construït sobre el «Tajo de Ronda», una gola de més de cent metres de fondària. En fi... de «la Ciudad de los Encantos», com és coneguda Ronda, on cada dia de l'any es diu que hi arriben, de mitjana, uns cent autocars de turistes per visitar-la. Per molts anys!

PUBLICACIONS

Dos poemaris de Carles Riera

Florenci Crivillé i Estragués (Ripoll)

Carles Riera. *Déu a prop* [i] *Història natural*

Barcelona: Claret, 2019. 153 i 231 pp.

El proppassat novembre, el lingüista, farmacèutic i prevere moianès Carles Riera i Fonts —col·laborador de LA TOSCA— donava a conèixer simultàniament dues excel·lents obres poètiques seves, sota els títols de *Déu a prop* i *Història natural*.

Endinsant-nos-hi, advertirem l'emprament d'un llenguatge selecte i alhora pròxim, dotat de ritme i de rima, que pa-

lesa una extraordinària vivor, a més de descobrir-hi uns aguts jocs de mots. Carles Riera posseeix un singular amor per la construcció polida, pels termes exactes, per la comunicació, per la parla... i té el fi humor que li permet de formular definicions literàries des d'una visió amable i càlida, mantenint tothora un estil gens enfargat ni presumptuós. A l'inici de cada recull, una breu nota ens situa i ens introdueix en la lectura.

Déu a prop. Llibre de caràcter religiós, sempre serè, lúcid i acollidor. Com a estructures hi trobarem sonets, codolades, cobles, haikus... en uns versos molt ben treballats, escandits amb elegància i destresa. En la part titulada «De Nadal a Pasqua» ressegueix aquest temps de l'any litúrgic, que enclou «Nadals gramaticals» —dinou sonets lligats a ocurrences exercicis lingüístics— i caramelles (deu de les quals han estat posades en solfa per Mn. Valentí Miserachs). «Festes i celebracions» aplega poesies, diguem-ne,

de circumstàncies —commemoracions, primeres comunions, professions religioses, bateigs, noces—... Després, onze «Goigs» d'exquisida factura, destinats a advocacions d'imatges venerades a l'Alta Segarra, devora dels Prats de Rei i de Sant Pere Sallavinera (pobles d'on és rector), musicats també per Mn. Miserachs. Acaba amb «Versos de rèquiem, versos de glòria», escrits en el traspàs de persones amb qui s'havia relacionat.

Història natural. És un divers i divertit mostrari de flora i de fauna, un doll d'enginy, de modismes, de matisos, d'expressions genuïnes... Els poemes, amb subdivisions, resten ordenats alfabèticament. A voltes hi apareix qualche paraula de comprensió difícil, que ens porta a haver de recórrer al diccionari, i així es perfà i enriqueix el nostre bagatge cultural. S'hi percep el batec vital, la mirada de l'expert, l'afany divulgatiu i s'hi evidencia la imaginació esmolada, el punt just d'erudició. Formalment, hi predominen els heptasil·labs (i uns pocs decasil·labs).

Pel que fa a la vegetació, tenim, desglossats:

«Plantes, herbes, flors» (ornamentals i medicinals), «Herbari», «Bosc i comunitats vegetals», «Barretets i cassolletes» —els bolets—. I del regne animal: «La secta dels insectes», «Papallones de Catalunya», «Amfibis», «Rèptils» «Ocells», «Taurons de la nostra mar» i «Alguns mamífers».

Val a dir que certs exemplars poden resultar-nos no gaire habituals o fins i tot desconeguts. Abans de l'índex, es dona la llista de les denominacions científiques de les espècies descrites, cosa d'agrair.

Cal elogiar la pulcra estampació que n'ha fet l'Editorial Claret, que de nou confirma el seu prestigi.

Recomanem vivament aquests es-

plèndids volums. Ens ajudaran a obrir noves perspectives i són, ensem, una font de riquesa de vocabulari, de reflexió, de saber i de gaudi.

Les receptes de Jovita Murias

Roser Portet

Marta Castellet (ed.); Eusebi Graners (fot.). *Aquella cuina d'ara: les receptes de Jovita Murias*

Valls: Cossetània, 2019. 230 pp.

El dia 30 de novembre es presentava el llibre de la selecció de receptes de Jovita

Murias en un Auditori de Sant Josep ple de públic expectant. Les receptes són les seleccionades de les que s'havien pogut degustar a l'Snack Montserrat i al Condal quan, juntament amb el seu marit Lluís Graners, regentaven aquests bars.

L'obra no és tan sols un llibre de receptes —que sí que ho és—, és molt més: ve carregat d'històries, principalment la de la mateixa Jovita. De la ploma de Marta Castellet coneixem una mica més la veïna de Moià que va trepitjar el poble per primera vegada a l'edat de quinze anys. I amb la seva història coneixem la procedència i influència de les receptes que li van arribar per a cuinar-les, de la mà de l'abuela Bernarda, el Josep Lamich i la seva sogra, l'Angeleta.

L'acte l'encetava Jaume Castany, de Les Voltes, restaurant que va oferir als assistents un assortit de canapès d'ametlla i sobrassada, maridats amb la «tisana de cava», tot receptes de la marca Murias!

Marta Castellet, acompanyada també per Jovita Murias i Eusebi Graners, els tres protagonistes del projecte, va explicar com s'havia gestat la idea, que duia al cap des de feia vint-i-cinc anys. La presentació es va convertir en un anar afegint aquells

detalls viscuts per ells tres en elaborar les receptes: quan no tenien aquell gust esperat, la repetien, amb meticulositat, buscant les mesures exactes, els ingredients adients, que no fossin uns altres, que no en faltés cap... Les anècdotes formaven part d'aquest cuinar, d'aquest projecte familiar comú, en aquesta vivència en què s'ha convertit per a ells, sense deixar de tenir present el viscut en els bars. I amb el llibre comparteixen aquestes vivències amb nosaltres, i no tan sols això, ens les fan extensible i ens conviden a compartir-les a partir dels gustos culinàries que s'aporten amb les receptes. Potser elaborant-les picant unes olivetes i bevent algun dels combinats que hi aprendrem...

Acte de presentació (fot. Castellet)

Llibres

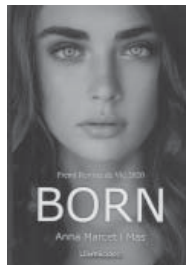
Roser Blázquez Gómez. *La volada del pinsà*

Bellaterra: Servei de Publicacions UAB, 2019. 338 pp.
Obra guanyadora del XV Premi de novel·la «Valldaura-Memorial Pere Calders», escrita per la moianesa Roser Blázquez (vegeu-ne l'entrevista publicada a LA TOSCA de juliol-agost 2019). El relat glossa les vivències de fra Bernat, un jove franciscà que torna al monestir de Santa Maria de Surós, el seu poble natal, amb una tasca secreta, tenir cura del Monestir Ocult, un lloc on obres d'art i literàries han trobat refugi al llarg de la història.

Josep Clotet Riera. *Recull de poemes de la terra*

Calders: edició casolana, desembre 2019. 41 pp.
Llibre pòstum (ja que l'autor morí el dia 11 de novembre del 2019, a l'edat de noranta-set anys, a Calders) que aplega trenta-sis composicions poètiques (entre elles, una dedicada a la vila de Moià, una a la comarca del Moianès i una a l'entitat Moianès Solidari) més un text en prosa d'aquest escriptor popular calderí.

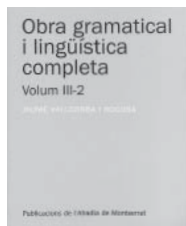
Anna Marcet i Mas. *Born*

Vic: LlibreBooks, 2019. 378 pp.
Novel·la creada —l'autora afirma que crea més que no pas escriu— per la moianesa Anna Marcet i Mas, guanyadora del segon premi literari Revista de Vic 2020. El llibre es va presentar, el passat dia 2 de desembre, a la llibreria Muntanya de Llibres, de Vic. En l'edició del 2019, el guanyador havia estat Josep Bruch, amb la novel·la *Eva*.

Josep M. Torné. *Molta terra catalana a l'Havana. Vol. II*

Maçanet de la Selva: Gregal, 2019. 470 pp.
Segona part de l'estudi sobre la presència catalana a la capital de Cuba. En aquesta ocasió, l'autor monistrolenc se centra en els lluitadors per la llibertat de Cuba; Hostaleria i espectacles; Científics, intel·lectuals, eclesiàstics i artistes; Elaboradors de rom; Botiguers i minoristes; Institucions sense ànim de lucre i religioses; La banca; Indústria del sabó, etc.

Jaume Vallcorba i Rocosa. *Obra gramatical i lingüística completa. Volum III-2*

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019. 820 pp.
L'autor (Barcelona, 1920-2010) fou enginyer i filòleg. Obra a cura de Josep Ferrer i Lluís Marquet (†), amb la col·laboració de Jem Cabanes, en el volum III-2 són esmentats sovint tres moianesos: l'escriptor i corrector Josep M. Fontcuberta (1933-2016), amic de Vallcorba, i els components de la que algú ha anomenat «escola lingüística moianesa»: Josep Ruaix (1940) i Carles Riera (1959).

Revistes

—**L'Esplai**, butlletí de l'Associació de Gent Gran de Moià, núm. 265 (desembre 2019) [per error, diu «núm. 264 (novembre 2019)»] i núm. 266 (gener 2020).

—**La Calderina**, núm. 22 (desembre 2019), revista del poble de Calders, amb 40 pàgines a tot color.

—**Anuari de la Fusta**, del Gremi Fusta i Moble, vol. 6 (2020), que dedica una pàgina al moianès Josep Ruaix.

—**Cavall Fort**, núm. 1375 (1ª quinzena novembre 2019), amb l'article «De bars per l'antiga Roma», de M. Àngels Petit, i una col·laboració del dibuixant Picanyol.

Diaris

Regió7

30-11-2019

«El Govern connectarà Moià a la fibra òptica en el primer semestre del 2020. A part de la capital, l'estesa de la xarxa arribarà durant els pròxims set mesos a cinc pobles més».

7-12-2019

«L'aigua torna a entrar a les Coves del Toll de Moià i obliga a tancar-ne l'accés. Per l'interior de les cavitats i pels torrents de l'entorn hi circulava ahir un cabal important».

27-12-2019

«Moià serà la seu del concurs nacional de balls de gegants. La tercera edició del certamen tindrà lloc l'11 d'octubre de l'any vinent».

28-12-2019

«Ramaders del Moianès es constitueixen en assemblea per impulsar l'escorxador. L'entitat, que ultima el projecte per a fer una instal·lació de baixa capacitat, ha escollit Francesc Molins de president i Dirk Madriles de secretari». «Balanç del 2019: MoiàFutur ja és Moià passat. El consistori es va quedar la caserna i el pàrquing que eren de la societat municipal i que va anar a concurs de creditors. L'esperada depuradora de Moià ja comença a prendre forma».

29-12-2019

«Collsuspina planifica millores en la mobilitat al carrer Major i a l'entorn de l'escola del municipi. La Diputació de Barcelona ha lliurat un estudi amb propostes resolutives a l'ajuntament».

31-12-2019

Es publiquen les dades de l'evolució del padró municipal dels pobles del Moianès: Calders, 970 (+24), Castellcir, 752 (+24), Castellterçol, 2.463 (+45), Collsuspina, 342 (+3), l'Estany, 406 (+13), Granera, 69 (-11), Moià, 6.267 (+77), Monistrol de Calders, 682 (+5), Sant Quirze Safaja, 627 (-10), Santa Maria d'Oló, 1.025 (+1); total, 13.603 (+171).

EL 9 NOU

15-11-2019

«És molt important saber què et vol dir un pilot», entrevista al moianès Ramon Forcada, cap de mecànics de Franco Morbidelli a Yamaha.

2-12-2019

«Drons innovadors a Moià. El conseller de Polítiques Digitals i Administració, Jordi Puigneró, va inaugurar divendres la nova empresa Exodronics, una "start-up" sorgida de l'aliança entre Catuav, de Moià, i Mas Vinyoles, de Sant Pere de Torelló».

LLETRES

Versos diversos...

Baltasar Fonts

Crec que un dia ens adonarem que posar noms de persona als carrers i a les places «no és sostenible»... N'hi ha tantes, de persones, i de tantes tendències! A més, arriba un moment en què ja no recordem qui era cadascú. Per què, doncs, no optem per valors més segurs i, a les persones, els dediquem, si escau, una bona placa en un carrer adient i, als molt famosos, alguna estàtua?

En aquest sentit, hi ha noms preciosos a l'entorn de Moià amb un regust de natura vibrant. Fixeu-vos: m'ho he imaginat, prenent uns quants exemples diversos, i m'ha sortit això:

Surto de la plaça dels plàtans i enfilo el carrer de l'amistat. Miranda del Pirineu. El poble reposa.

A baix, el carrer de les nogueres i, al fons, un bon tall del carrer ametllers.

Carrer ginesta, carrer dels horts, carrer garric, carrers del boix, fonoll i lliga-

bosc.

Carrer del pont, del Montcau, carrer dels serrats i Vall de Marfà.

Carrers de la primavera, de la font, de Puigsobirà, de l'alfàbrega, el canyís, l'alzina i el freixe.

Carrer de l'arç, carrer oreneta, carrer oriol... Al fons, la ronda dels pins i la plaça del Pla de Bages.

Entotsolats, els carrers òliba, esquiol i falciot. Més enllà, el caminó del pou i, allà baix, el carrer Bertí.

Placeta del ginebró, carrer colltort, carrer marfull i carrer acàcies.

Camí de l'abellerol, carrera de l'espígol i placeta del pit-roig.

Racó de la farigola, carrers roureda, trencapinyes i auró.

Camí dels boletaires, plaça alosa, carrers Plana de Vic i Puig-oriol. I al fons, el camí de la font.

Eixida del romaní, carrer de la llibertat..., quin dia foll!

BREUS

Fets delictius en parròquies del Moianès

Entre el migdia del diumenge 1 de desembre i el migdia de l'endemà es va produir l'entrada, per procediments violents, d'uns individus a la rectoria de Calders, d'on després passaren a l'església. Causaren diversos danys materials, ho remenaren gairebé tot però s'endugueren tan sols un objecte de poca importància. Segons fonts fiables, els presumptes delinqüents foren detinguts, com a conseqüència d'altres fets delictius, el dia 3 del mateix mes. En previsió de possibles accions semblants en el futur, la documentació antiga de l'arxiu parroquial de Calders, molt valuosa, ha estat traslladada a l'Arxiu Episcopal de Vic, on, per altra banda, serà digitalitzada, a fi de facilitar-ne la consulta als estudiosos.

En el mateix lapse de temps, però sembla que per part d'un o més individus diferents, hom entrà violentament a la rectoria de Castellterçol. També en resultaren danys materials, però no s'hi trobà a faltar res.

Decés de Mons. Fèlix Guàrdia

El dia 13 de desembre va morir a Vic, a l'edat de vuitanta-sis anys, Mons. Fèlix Guàrdia i Torrents. Havia nascut també a la capital d'Osona el dia 11 de juliol de 1933 i va ser ordenat prevere el 22 de desembre de 1956. Doncs bé, s'estrenà com a vicari a la nostra parròquia de Santa Maria de Moià, on s'estigué del maig de 1957 a l'abril de 1959, fent d'enllaç entre els rectorats de Mn. Maurici Soler i Mn. Esteve Verdager (canvi esdevingut el juny de 1958). Una obra destacada d'ell a la nostra vila fou la fundació (setembre de 1958) de l'Agrupament Escolta Mn. Amadeu Oller, amb la col·laboració de Montserrat Sarri, Ramona Solà, Núria Fonts, etc. Després exercí com a vicari a Manlleu. Posteriorment es traslladà a Manresa,

on ostentà diversos càrrecs. De 1983 al 2005 va ser vicari general del bisbat de Vic, compaginant-ho amb moltes altres responsabilitats. Residia a la Casa Sacerdotal vigatana des del 2004, any en què fou nomenat Prelat Nostre Honorífic (distinció que comporta el tractament de monsenyor) pel papa Joan Pau II. Reposi en pau aquest il·lustre sacerdot, que deixà a la nostra vila un rastre que encara perdura.

Formatges Montbrú guanya un premi a la innovació

LA TOSCA ha pogut saber, just en acabar l'any, que Formatges Montbrú ha obtingut un nou premi: el de la innovació atorgat per la Generalitat de Catalunya. El premi, dotat amb 6.000 euros, és per la creació del *Cheesefuet*, una novetat que acaba de ser reconeguda pel Govern mitjançant el Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Aquesta distinció es farà pública el 30 de gener del 2020 i rebla un any rodó per a Formatges Montbrú, amb l'obtenció del primer premi mundial pel formatge Sarró de Cabra.

20 anys de Les Voltes

Jaume Castany, que el dia 30 de novembre va participar en la presentació del llibre de receptes de Jovita Murias, va celebrar, el cap de setmana del 13, 14 i 15 de desembre el vintè aniversari del seu restaurant, Les Voltes de Sant Sebastià, oferint un menú especial per a l'ocasió. El dia 17 va organitzar un taller de cuina per a joves, a càrrec de Jan Fargas, del mateix restaurant.

Exposició de bicicletes amb motor de Josep Iglésias

El Museu Isern de la Moto, de Mollet del Vallès, va inaugurar el dia 30 de novembre una exposició de bicicletes amb motor de benzina, uns vehicles que van ser molt populars durant la postguerra en

R	E	Q	I	A	G	L	O	G	E	S	I	L	C
O	F	K	R	X	P	L	N	T	W	S	A	F	O
D	Q	R	F	D	L	A	E	H	D	F	C	J	C
O	A	O	L	R	M	V	U	P	A	G	E	S	A
B	O	H	L	T	N	O	T	M	V	E	V	E	D
L	N	G	O	U	H	R	R	B	A	S	T	O	E
O	E	F	N	J	Y	S	E	K	B	M	G	K	F
T	R	S	G	N	T	Q	V	B	H	O	Y	N	O
P	O	P	U	K	D	S	A	O	U	T	U	I	R
A	M	I	E	L	Z	S	L	I	O	L	I	S	N
N	H	Y	T	P	T	C	G	D	K	L	J	V	E
E	F	R	S	O	D	B	O	A	N	E	M	C	R
T	V	J	X	A	P	A	T	A	B	P	L	A	G
K	N	A	D	F	H	L	C	T	E	U	G	A	B

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Tipus de pa

Busqueu el nom de tretze tipus de pa que podem trobar als forns. Podeu confirmar els noms a la pàgina 50.

ser la versió barata de les motos. En l'acte d'inauguració, el propietari d'aquests vehicles, el moianès Josep Iglésias, va oferir una xerrada sobre les seves peculiaritats.

Una mort sentida

El dia de Reis, amb LA TOSCA ja

tandada, l'església parroquial de Moià es va omplir a vessar per donar el seu adéu a Fortià Casas Benito, més conegut com al Gori de Cal Maties, torellonenc de naixement i vinculat a diverses activitats moianeses (carnestoltes, Festa del Porc, Mercat de la Prehistòria...).

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Ayman Baqella, fill de Salah i de Hamma, dia 19 de novembre.

Fousseyni Traore Djikine, fill de Djadji i d'Oumou, dia 30 de novembre.

Nahuel Milena de Mello, fill de Víctor i de Daniela, dia 20 de desembre.

Aimee Beatriz Pérez Solís, filla de Rafael Antonio i d'Antonella Yolanda, dia 24 de desembre.

Fe d'errates: en el número anterior apareixia amb el nom erroni el naixement del nen Joan Roca Berrocal, fill de Gerard i de Marina, dia 4 de novembre.

Defuncions

Pere Padrós Ciuró, de noranta-sis anys, dia 22 de novembre.

Bernabé Martos Jiménez, de seixanta-quatre anys, dia 28 de novembre.

Ana María Santafé Redon, de setanta-vuit anys, dia 29 de novembre.

Albert Vila Morales, de cinquanta-nou anys, dia 4 de desembre.

Núria Arnau Ruana, de seixanta-set anys, dia 9 de desembre.

Jaume Gallaguet Morillo, de seixanta-un anys, dia 12 de desembre.

Mercè Rovira Mauri, vídua de Josep Romeu, dia 14 de desembre.

Fortià Casas Benito, el Gori de Cal Maties, de seixanta-set anys, dia 5 de gener.

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, unghes, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONJUNGUDES

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456 93.820.91.55 - 659.660.348

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

NOVEMBRE 2019

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	13,1	5,3	9,2	1	0	9	W	9,4	
De l'11 al 20	9,3	0,4	4,9	1	0	9	W	7,4	
Del 21 al 30	12,6	4,6	8,6	1	1	8	W	15,4	32,2

DESEMBRE 2019

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	10,9	4,6	7,8	1	2	7	NW	66,8	
De l'11 al 20	11,4	5,2	8,3	3	1	6	NW	20,6	
Del 21 al 31	11,9	4,3	8,1	4	0	7	W	3,2	90,6

COMPARATIVA NOVEMBRE-DESEMBRE 1919 - 2019

	Novembre 1919	Novembre 2019	Desembre 1919	Desembre 2019
Mitjana de les màximes	9,3	11,7	8,7	11,4
Mitjana de les mínimes	0,7	3,4	0,7	4,7
Temperatura mitjana	5,0	7,6	4,0	8,1
Màxima absoluta	14,0	18,1	14,0	16,0
Mínima absoluta	-4,0	-1,1	-6,0	-0,1
Pluja mensual	83,6	32,2	14,0	90,6
Pluja màxima en un dia	34,7	12,6	10,0	50,8
Dies de pluja	10	9	4	8
Dies de neu	2	0	0	0

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoià.cat*. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoià, i al Facebook: Meteo.Moià.

DADES METEOROLÒGIQUES

	MITJANES			MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	PRECIPITACIÓ (LITRES)	PRECIPITACIÓ MÀXIMA	PLUJA (DIES)	NEU	PEDRA	TESMPESTA	BOIRA	ROSADA	GEBRADA
	MÀXIMA	MÍNIMA	MITJANA											
Gener	8,7	-0,2	4,2	13,7	-5,2	8,6	7,4	4	2	-	-	4	5	12
Febrer	13,5	3,0	8,2	22,4	-3,0	3,2	2,4	2	-	-	-	1	3	1
Març	16,2	4,7	10,4	21,6	0,6	4,0	4,0	1	-	-	-	-	-	-
Abril	14,7	5,5	10,1	18,4	-1,4	66,6	21,0	13	-	2	3	-	5	-
Maig	18,3	7,9	13,1	23,7	1,8	72,4	24,2	12	-	1	1	1	5	-
Juny	26,2	14,4	20,3	38,7	7,0	22,2	17,6	2	-	1	1	-	-	-
Juliol	29,4	17,6	23,5	34,8	11,8	55,0	31,4	6	-	1	4	-	-	-
Agost	28,5	17,4	22,9	35,0	12,8	10,2	4,4	7	-	-	3	-	-	-
Setembre	24,8	14,5	19,6	29,4	10,1	67,8	33,2	6	-	-	2	2	8	-
Octubre	20,3	11,1	15,7	27,4	6,6	96,2	53,8	5	-	-	3	-	19	-
Novembre	11,7	3,4	7,6	18,1	-1,1	32,2	12,6	9	-	-	-	2	10	5
Desembre	11,4	4,7	8,1	16,0	-0,1	90,6	50,8	8	-	-	-	4	16	-
Any 2019	17,3	6,7	11,8	38,7	-5,2	529,0	53,8	75	2	5	17	14	72	18

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **27 de febrer**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: BAGUET, BARRA, BASTÓ, COCA DE FORNER, LLONGUET, PA DE LLAVORS, PA DE MOTLLE, PA DE PAGÈS, PA DE SÈGOL, PA MORENO, PANET, RODÓ, XAPATA.

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS